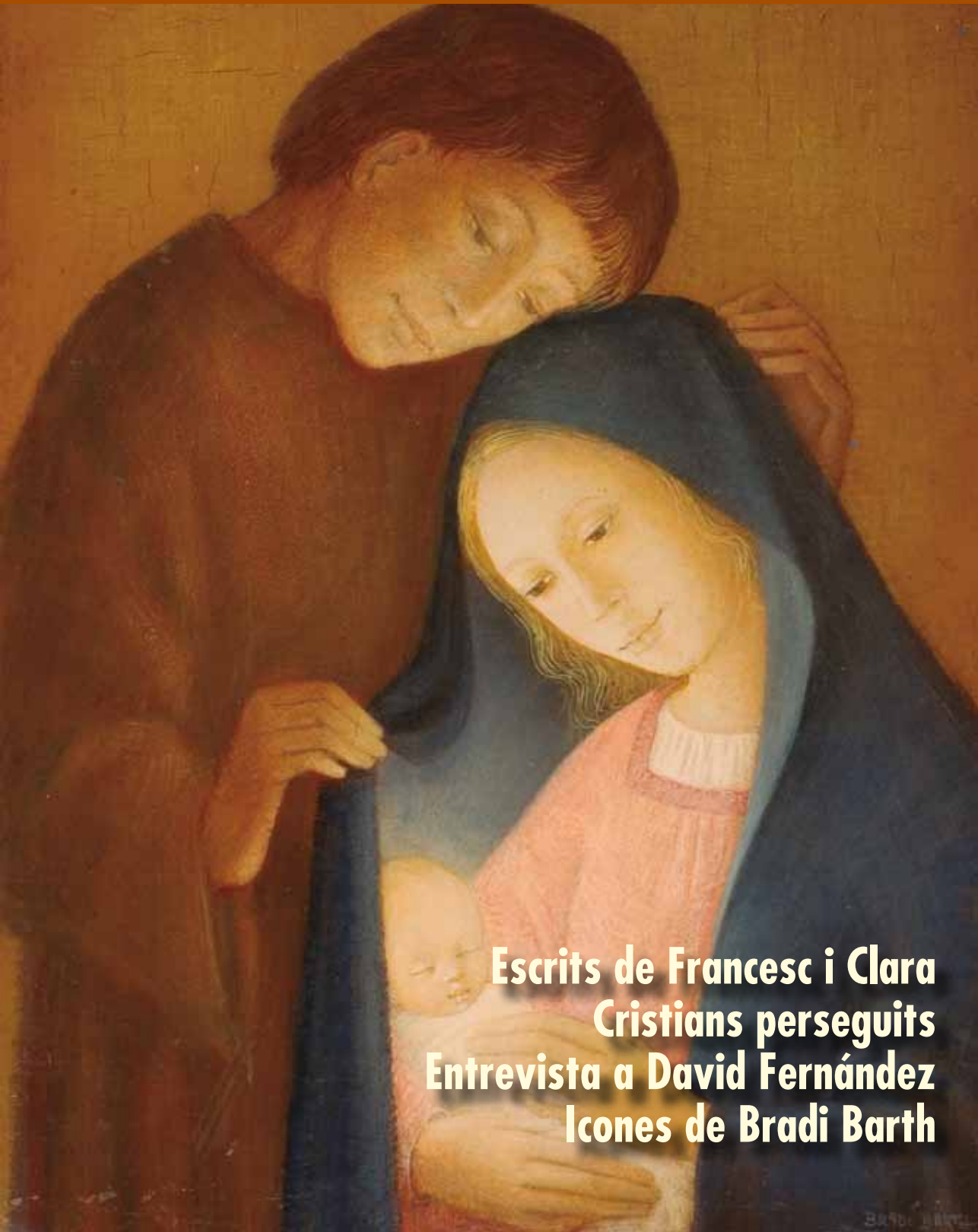

CATALUNYA FRANCISCANA

ANY LI - NÚM. 248 - GENER-ABRIL DE 2015

**Escrits de Francesc i Clara
Cristians perseguits
Entrevista a David Fernández
Icones de Bradi Barth**

Totes les fotografies de les obres de la pintora suïssa Bradi Barth han estat reproduïdes amb l'autorització de la VZW Herbronnen: copyright www.bradi-barth.org

EDITA:
Caputxins de Catalunya i Balears
www.caputxins.cat

DIRECTOR:
Josep Manuel Vallejo

CONSELL DE REDACCIÓ:
Montse Andreu
Enric Emo
Jesús Romero
Gemma Cervera
Marta Palau
Anna González

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Esteve Fornaguera
Avda. Diagonal, 450
08006 Barcelona
Telèfon 934 161 812

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Normal: 20 €
De suport: 30 € per amunt

Dipòsit legal: B. 8297-59

ÍNDEX

EDITORIAL

CRISTIANS PERSEGUITS

Josep Manuel Vallejo 1

ESPai FRANCISCÀ

Testimonis

MARTIRI A SÍRIA

Mireille AlFarah 2

ACOMPANYANT ELS CRISTIANS DE L'IRAK

Xiskya Valladares 9

MAI NO ESTIC SOL

José Montes 11

Articles

L'HUMIL SERVENT DE DÉU

Remei Garcia 16

ELS ESCRITS DE SANT FRANCESC

Jacint Duran 18

SANTA CLARA, LA PERSONA I ELS SEUS ESCRITS

Teresa Pujal 26

JESUCRIST EN ELS PETITS

Llorenç Sagalés 33

I JESÚS ES COMPADÍ I EL TOCÀ...

Jesús Romero 35

ESPai CENTRAL: RECERCA 61

ENTREVISTA A DAVID FERNÁNDEZ

Josep Manuel Vallejo

ESPai BÍBLIC – TEOLÒGIC

PASSIÓ, MORT I RESURRECCIÓ

Lluís Arrom 37

ESPai ARTÍSTIC

L'EXPERIÈNCIA DE PINTAR

Nati Crespo 45

LLIBRES

LA MÍSTICA DE LA PALABRA

Josep Otón 48

EDITORIAL

CRISTIANS PERSEGUITS

FRA JOSEP MANUEL

El martiri no cercat és la forma més pura del testimoniatge de la fe cristiana. Des dels primers temps, passant pels monjos del desert és una prova, un segell de la creença en el cel.

En l'actualitat el grau de persecució dels cristians a causa de la seva fe arriba a cotes altíssimes, davant la indiferència dels països occidentals i el poc ressò que es fan els mitjans de comunicació.

La nostra revista vol posar el seu petit gra de sorra en la tasca de donar a conèixer aquestes greus situacions així com l'edificant testimoni d'aquests germans nostres.

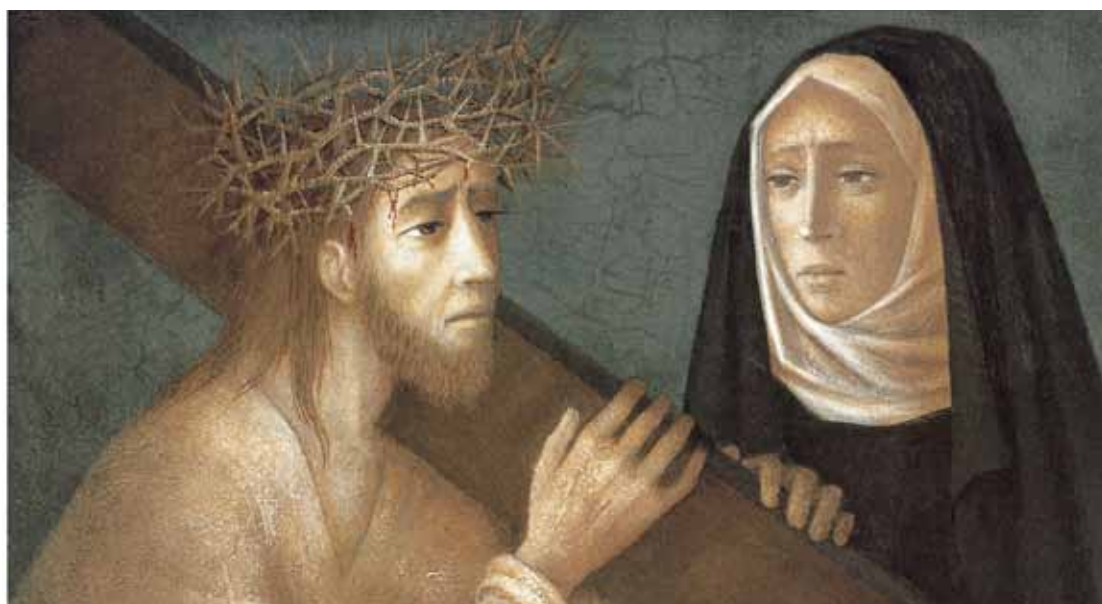
Ho fem de la mà de Mireille AlFarah, cristiana greco-melquita de Síria, que ens va acompanyar a la Trobada Fraterna de

gener a Pompeia, i de Xiskya Valladares, religiosa de la Puresa de Maria que va visitar els campaments de refugiats a l'Irak acompanyada per membres de l'Ajuda a l'Església Necessitada, fundació pontifícia que recolza les esglésies en dificultat.

En ocasió de la reedició dels Escrits de sant Francesc i santa Clara publiquem articles de fra Jacint Duran i sor Teresa Pujal sobre la persona i els escrits d'ambdós sants.

Seguint la sèrie d'articles sobre Jesús, fra Lluís Arrom ens parla de les causes i el sentit profund de la mort del Senyor.

Veureu que tot aquest número està travessat per precioses icones de la pintora suïssa Bradi Barth. Agraïm la gentilesa en deixar-nos-les publicar.

MARTIRI A SÍRIA

MIREILLE ALFARAH

Me llamo Mireille AlFarah. AlFarah significa *alegría*, y es algo muy importante en nuestra vida. Yo nací en Damasco, Siria. Tengo 34 años. Toda mi vida he vivido en Siria y siempre he sido cristiana. Soy de una familia cristiana de los primeros, de rito

griego-católico-melquita que, para simplificarlo, os diré que somos católicos pero no latinos, somos griegos pero no ortodoxos, somos árabes pero no musulmanes.

Tenía pensado primero explicaros un poco la situación de los cristianos en el inicio, después lo que yo he vivido, y ahora cómo está la situación.

Como sabéis, san Pablo se convirtió en las puertas de Damasco. La casa donde se convirtió san Pablo se llama la casa de Ananías, que fue el hombre que en aquel tiempo le acogió, le curó, y después desde allí empezó el cristianismo al resto del mundo. La casa de Ananías es una iglesia que ahora es una comunidad bastante activa. Podéis imaginar que el cristianismo ya existía en esta parte del mundo desde el inicio. Nosotros nacimos cristianos. Muchas veces me preguntan si soy cristiana por fe, por herencia..., pero esto lo vives, lo sientes y lo tienes en tu corazón. Naces con ello y va creciendo contigo con el tiempo.

Vamos a hablar de persecución pero me gustaría recordar primero esta frase que

dijo Jesús: “Os echarán mano y os perseguirán y os entregarán a la sinagoga (o a cualquier otro sitio) y a las cárceles y seréis llevados ante reyes y ante gobernadores por causa de mi nombre” (Lc 21,12). Ya sabemos esto. Por nuestra fe aceptamos que en su nombre, a lo mejor, vamos a sufrir, pero en esto hay muchísima alegría. No hay que tener miedo porque sabemos que Él está con nosotros; el Espíritu Santo está con nosotros apoyando. Y esto que estoy diciendo es lo que la gente piensa.

La actual Iglesia de san Ananías es importante, porque allí es donde se convirtió y se bautizó san Pablo, de ahí escapó de los romanos para salir fuera de Damasco. Muchísimas familias que eran judías se convirtieron. Hubo mucha persecución en aquellos tiempos porque pertenecíamos a los romanos, pero seguimos hasta llegar a ser mayoría en nuestra zona (lo que es Oriente Medio, Siria, Irak, Palestina, Líbano, parte de Jordania y Antioquia, una parte de Turquía).

Los cristianos han podido estar hasta la llegada de los musulmanes. En Siria, con la llegada de los musulmanes, muchísimas familias han tenido que irse y también muchísimas familias tenían que convertirse y muchísimos sufrieron la muerte. Pero seguían ahí. Hasta que llegó el Reino Otomano, en que los cristianos sufrieron más que los otros musulmanes que estaban. Hubo grandes masacres en nuestra zona contra cristianos, también contra judíos, por parte de los otomanos. La masacre fue en 1860. Damasco, como todas las ciudades romanas, tienen puertas, como

en Barcelona en donde había murallas y puertas para entrar. Damasco tenía 7 puertas que se cerraban por la noche. Los otomanos se pusieron de acuerdo con musulmanes de Damasco para abrir las puertas de la ciudad de noche, entrar, y matar a todos los cristianos, sobre todo a los niños varones y a los hombres. Entraron de noche. En aquel tiempo, los cristianos no tenían derecho a nada. Tenían que caminar al lado de la pared para dejar el paso al musulmán. Nuestras casas tenían la puerta más baja que las puertas de los demás, para reconocer que era una casa de cristianos. Entonces, entraron de noche, entraron en las casas que estaban marcadas con la puerta más pequeña, y decapitaron a niños, mujeres, hombres. En este momento, había un soldado que se llamaba Abdelkader El Djezairi, de Argelia, que era musulmán y estaba ahí presente. Y él cogió a sus soldados e impidió el exterminio de los cristianos en aquel tiempo, y pudo salvar a unas cinco mil personas. La gente que quedó en ese tiempo, pudo después llegar a un acuerdo con los otomanos para que les dejaran con vida. Y todo fue gracias a él, un soldado musulmán que nos ayudó a seguir. Mi familia es de las que sobrevivió a esta masacre y siguen aún presentes en Damasco.

Cuando ya se fueron los otomanos, nos ocuparon los franceses. Aquel tiempo empieza a ser algo más relajado para los cristianos. Con la llegada de los franceses, los cristianos poco a poco comenzaron a tener derechos, hubo una constitución civil... Es muy importante esto para saber cómo hemos llegado a tener libertad religiosa en Siria. Poco a poco se estableció una convivencia pacífica con la gente.

Se fueron los franceses y después la situación de los cristianos cambió. Algo importante a saber es que ahora somos una minoría pero no somos una minoría pasiva, sino muy activa y participativa en

todos los ámbitos de la sociedad. Esto también es muy importante. Como dice Jesús: “Así brille vuestra luz delante de los hombres, para que vean vuestras buenas acciones y glorifiquen a vuestro Padre que está en los cielos”. La gente cristiana es muy activa, gente muy educada, todos hacen estudios y trabajan y tenemos muy buena reputación. De hecho, en árabe hay un dicho: “Come en casa del judío y duerme en casa del cristiano”, porque en casa del cristiano no te va a pasar nada, no te va a matar de noche y vas a estar bien. Este es un dicho muy común.

Nosotros, llegó un momento en que el domingo de Pascua y el de Ramos, salíamos a la calle; las iglesias siempre estaban abiertas... Me acuerdo que yo iba al colegio con mi vecina, que es musulmana. Íbamos juntas a un colegio cristiano. Yo fui al colegio de las monjas de las hermanitas de Besançon, que es mixto y en el mismo banco podíamos estar cristianos, musulmanes y judíos. Cuando lo explico

aquí, a la gente le cuesta entenderlo, pero yo nunca había pensado que en algún momento podría llegar a tener miedo de mi compañera del colegio de toda la vida musulmana, o de mi vecino, que ha vivido conmigo. Mi madre está aquí. Ella tenía una farmacia en un barrio musulmán. Ha trabajado 30 años allí y llega un momento en que te van a cerrar la farmacia y te llegan a decir que te la van a quemar. Esto nunca habíamos pensado que pudiera llegar a pasar.

Cada día, a las 6:30h, abrían las iglesias y lo que hacíamos por la mañana es que entrábamos mi vecina y yo en la iglesia, encendíamos una vela, hacíamos la oración, ella como musulmana y yo como cristiana. Pero para deciros que había una libertad grande. Yo iba siempre con la cruz en el cuello. En Semana Santa siempre salíamos a la calle muchísima gente. El Jueves Santo, el Viernes Santo, la iglesia estaba llenísima y además se ponían altavoces fuera de la iglesia porque la gente no cabía dentro. Mi parroquia es una de las más grandes y había gente de todas partes. El gobierno ponía a veces policía para proteger, por si pasaba algo, pero en tiempos de paz no pasaba nada. Tampoco había ningún miedo en decir que era cristiana y practicante. Para nosotros siempre ha sido un orgullo. Aun en el día de hoy es para mí un orgullo decirlo.

La coral de nuestra parroquia había hecho conciertos comunes con una coral musulmana sufí. Se hacían conciertos mixtos donde se cantaban cantos religiosos cristianos y cantos religiosos musulmanes sufíes. Y los miembros de la coral musulmana sufí eran gente practicante, creyente y conservadora.

Hasta que llegó un momento en que, de un día para otro, empezamos con coches bombas en nuestros barrios. De un día en que estaba todo bien, te despiertas y ves destrucción. Y dices, ¿qué ha pasado? En

Damasco hay varios barrios. El nuestro es uno con mayoría cristiana. Y te preguntas ¿qué está pasando aquí? Mi opinión personal es que ha habido muchísima manipulación en personas que no querían hacer daño a los cristianos, pero que les han convencido de que éramos infieles y que lo merecíamos, y que Dios quería esto. Les convencen que para llegar al Paraíso tú tienes que hacer este tipo de atentados. Es lo que le llaman el *Yihad*, que significa *lucha para Alá*. Pero si leemos correctamente la palabra *Yihad*, si por ejemplo yo soy buena profesora en el colegio, estoy haciendo un buen *Yihad*, estoy haciendo un buen trabajo. Si soy un buen fotógrafo, por ejemplo, estoy haciendo *Yihad*.

Algo importante a recordar. Cuando empezó todo, en los medios de comunicación se hablaba muchísimo de que el presidente estaba matando a su pueblo, de que se estaba matando a los civiles. Antes de que mi madre viniera a España, me decían que había habido una explosión

en mi barrio. Llamaba para saber si estaban bien y me decían que no había pasado nada. Media hora o una hora más tarde sí que pasaba. A veces llegaban noticias a Al Jazeera o a Al-Arabiya antes de que pasaran los hechos. Ha habido una verdadera manipulación de medios de comunicación muy grande. Ahora no se habla de esto, se habla solamente del Estado Islámico. Y de lo que pasa en el resto, en Siria por ejemplo, o de cómo sufre la gente, no se habla.

Poco a poco, cuando declararon a Siria como tierra del Yihad, invitaron a través de los medios de comunicación o televisiones religiosas, a los jóvenes que están en Túnez, en Libia, Marruecos, a europeos también, a ir a Siria para el Yihad, para salvar a sus hermanos. Y tenemos a muchos jóvenes que vienen de países árabes y también de países europeos convertidos al islam. Hay también españoles. Ellos van al Yihad. Si se inmolan, además de que llegarán al Paraíso y tendrán 70 vírgenes, reciben un salario. También en Arabia Saudita, por ejemplo, a todos los que están encarcelados o condenados a muerte, les liberan a condición de que vayan a Siria para el Yihad y a sus familiares les dan un sueldo. Entonces te salvas de la muerte y vas allí y recibes dinero. Todo en nombre del Islam, porque el profeta Mahoma o Alá quieren que tú hagas esto.

Pero vuelvo otra vez con lo que hemos empezado. San Pablo, cuando iba a Damasco, iba a cumplir la orden de los judíos contra esta nueva religión que era el cristianismo y que era mala. Él iba persiguiendo, pensando que estaba haciendo lo que su deber le dictaba. Y entonces vio la luz verdadera y se dio cuenta de que lo que estaba haciendo era malo. Nosotros lo vemos de esta forma. Entonces, rezamos muchísimo por ellos. Desde aquí nos conectamos con nuestros familiares y nuestros amigos en Siria. En Siria se hacen las oraciones en las iglesias para

la paz y para que los perseguidores se den cuenta del mal que están haciendo, y para el perdón, para que podamos perdonar, porque todos hemos sufrido, todos hemos perdido. No creo que haya ninguna familia que no haya perdido a alguno de sus miembros.

Nosotros también hemos sufrido bastante, de amigos y de gente de nuestra familia. Perdí a mi primo directo, el hijo de mi madrina, hace dos meses, por un mortero. Los morteros son un tipo de bombas que se preparan de una forma artesanal y ahora, cada día en Damasco, lanzan como cinco, seis, siete, ocho, diez morteros a sitios concretos. A través del GPS saben dónde hay escuelas, hospitales, iglesias, y saben los horarios de misa... y lanzan los morteros a ver a quién matan. Pero la gente no deja de ir al trabajo, a la escuela, a misa, ni dejan de hacer sus cosas. Las amigas de mi madre, que antes se reunían tres veces a la semana para rezar el rosario en casa de alguien, lo siguen haciendo. Dicen que si van a casa de alguien para rezar el rosario y mueren en el camino, son mártires. Se ve de esta forma. Creemos en la importancia de la oración, que también es vuestra misión. Es muy importante rezar con un corazón muy fuerte y con fe de que la oración va a cambiarlo todo. Sin una intervención divina, nosotros los humanos nos matamos y no queda nadie.

Siria hace frontera con Turquía, Irak, Jordania, Palestina, Líbano y el Mediterráneo. Estamos en una zona en la que nunca falta acción. Es una parte del mundo muy dinámica. Se cuenta que hay diez mil tipos diferentes de grupos islamistas en Siria. Hay un gran grupo que es el Estado Islámico, que tiene dinero, lo último en armas, y una formación militar que supera a un ejército. Es increíble lo bien organizados que están. Tienen también un equipo muy profesional de multimedia y de contratación a jóvenes. Ellos utilizan

las redes sociales para poder contratar a los jóvenes. Nosotros nos cuestionamos cómo pueden hacerlo, pero creo que hay un vacío en la sociedad occidental, que el joven necesita una misión, ser héroe, hacer algo, y ahí, con las redes sociales se da poco a poco, porque al final te haces héroe y te vas allí con toda la gente que te aplaude... Eres héroe...

Pero antes del Estado Islámico había Jabhat al-Nusra, el Frente de la Victoria, una rama de Al Qaeda. Para que os deis cuenta de cómo son, Al Qaeda en Irak declaró que esta rama del Frente de la Victoria era fanática.

Otros grupos que se han unido es el Ejército Sirio Libre. Son los desertores del Ejército Sirio. Ellos desertaron al inicio del conflicto y tenían un discurso democrático, querían un cambio de formas, etc. Tenían armas porque eran del ejército. Cuando empezaron a recibir ayudas de países del Golfo u otros, cambiaron el discurso, cambiaron la bandera, todo, y empezaron con un discurso islamista. Creo que ellos cambian según quien les aporta más dinero.

También hay otros grupos pequeñitos que se pelean entre ellos. La zona del norte es donde está el petróleo y el gas. En la zona de la frontera de Irak existen grupos de decenas o cientos de personas que creen en nombres de algún califa o de alguna referencia musulmana. Pero pueden ser grupos muy pequeños, de decenas de personas. Cogen una zona y extraen petróleo sin dificultad. Y se vende como petróleo crudo en el mercado negro. La explotación de petróleo ahora es enorme.

Han venido del Líbano otros grupos, y también de Irak, de Arabia Saudí a través de Jordania, han venido de Turquía... Turquía, por ejemplo, ha abierto las fronteras a todo tipo de grupos de rebeldes. Tenemos con Turquía casi 10.000 km. Ellos han dejado pasar a todos. Hoy estaba escuchando una entrevista al sacerdote

de la zona de Al Hasaka. Allí estaban los asíriacos, muy antiguos, los ortodoxos asíriacos, y católicos asíriacos. Pero les echaron a todos. Algunas familias pudieron quedarse pero explicaba que Turquía dejaba entrar a la gente con armas pero no dejaba pasar a la Media Luna Roja con alimentación, etc. Ar Raqqa está toda controlada por el Estado Islámico. Cuando entran en un sitio, dan tres opciones: la primera opción es convertirnos al Islam, la segunda opción es la muerte, y la tercera es pagar un impuesto. La gente que se ha podido quedar, tiene que pagar dinero. Pero en Ar Raqqa muchos han muerto porque se han negado a convertirse al Islam.

Uno se pregunta cómo puede ser eso, cómo puedes decir que no quieres convertirte al Islam. Desde aquí es fácil pensarlo. Pero ellos piden la fuerza al Espíritu Santo y aceptan la muerte y no niegan ser cristianos, y mueren por ello pero con alegría. Las mujeres, las madres de los jóvenes que han sido mártires, no lloran en sus funerales sino que cantan. No se ponen de negro, de luto, sino de blanco, porque es un novio que lo entregan a Dios, y se visten de blanco y se canta en su funeral, porque es un mártir del cristianismo.

Hay una cosa que ha pasado varias veces, al entrar, han provocado explosiones en viviendas, pero el icono de Jesús y de María, no se ha caído de las paredes. Por ejemplo, en mi barrio, en una calle muy ancha y larga, todas las fachadas de los edificios cayeron, todo se quemó, ni un muerto hubo... la gente se salvó. Y todos los iconos se quedaron colgados en las paredes. El resto de muebles y cosas sí que se quemaron, todo era material, pero ni un icono cayó. Esto fue para nosotros un milagro. Ha habido después misas para dar gracias al Señor por salvarse.

Por ejemplo, en una iglesia muy importante para nosotros, del 59 dC, de las más

antiguas que hay en el mundo, lo que hicieron al entrar fue quemarla, romper iconos, profanar... Allí no os podéis imaginar hasta qué punto ha llegado el hombre a ser cruel con su propio hermano. En Homs, ciudad céntrica y muy grande, donde siempre se había convivido, no vinieron de fuera, sino que fueron los propios habitantes los que destruyeron la ciudad. Hubo grupos de jóvenes musulmanes que fueron directamente contra los cristianos acusándoles de ser pro-gobierno.

En estos cuatro años ha habido varios mártires también de sacerdotes y de religiosos. Yo conocí personalmente al padre Frans, porque él era el responsable de los jóvenes. Era jesuita y vivía en Homs, en un convento. Nosotros, hacíamos retiros con los jóvenes o excursiones gracias a él. Era holandés. Llevaba cuarenta años viviendo en Siria. Y era un hombre muy pacífico. Juntaba a cristianos con musulmanes para hablar juntos, para dialogar... Y siempre nos decía que se necesitaba más, que siempre teníamos que hablar

de Jesús... Cuando ocuparon Homs, dijeron que los cristianos podían salir, pero él decidió quedarse para promover la paz. Llegó a hacer un diálogo entre ellos y el gobierno, y gracias a él se llegó a un acuerdo con el gobierno para dejarles salir sin encarcelarles. En el día en que esto iba a pasar, le mataron. Para nosotros es un mártir que ha podido hacer la paz y ha pagado su vida por ello. Ahora se ha liberado la ciudad de Homs. Su tumba está en el convento de Homs donde vivió y va mucha gente a visitarle, hasta musulmanes, porque ellos también reconocen que gracias a él se hizo la paz en esa ciudad.

Maalula es un pueblo cerca de Damasco que tiene cinco mil habitantes y cuarenta iglesias. Se habla arameo. Lo que pasó es que entraron allí, hicieron una guerra contra las Cruzadas, porque para ellos Maalula era un pueblo de infieles. En este pueblo hubo los dos primeros mártires que crucificaron, y secuestraron a 14 monjas. Echaron a la gente, la gente huyó a Damasco y ellos estuvieron meses

allí, hasta que se pudo liberar la ciudad y el convento. El funeral de estos dos primeros mártires no fue triste. Hay tristeza porque pierdes a alguien pero lo aceptas con esperanza.

Ejemplos como estos hay muchos. Pero nosotros queremos decir que al final es un tiempo y tenemos que aceptar lo que pasa, recibirlo con alegría y en el momento en que puedes hacer paz, haces paz.

Estas Navidades, en Homs, que ya estaba liberada, hicieron un pesebre y el árbol, y se pudo celebrar la Navidad después de tres años en que no se había podido. Está todo destrozado pero la gente ha vuelto a las mismas iglesias destrozadas, han hecho misas y las van a reconstruir. También en Maalula, donde destrozaron todas las iglesias, ahora hay muchísimos voluntarios para reconstruirlas. Es importante decir que los sacerdotes

en las iglesias hacen muy buen trabajo. Siempre hay reuniones para orar, la gente no para de rezar el rosario. Se ha creado una cadena de oración, se reza el rosario las 24 horas. Dividen el día entre familias, media hora para cada familia o grupo de familias y están rezando el rosario. Las 24 horas se reza por la paz. En las iglesias también se ayuda muchísimo a la gente, se les acoge, se hace formación para musulmanes y también para cristianos, para que cuando haya trabajo puedan ir a trabajar. Para cuando haya tiempo de paz también, porque es muy importante que la gente sepa que allí tienen quién les va a ayudar. Es muy poco lo que tienen de material, pero lo hacen igualmente.

En mi parroquia, se pudieron celebrar estas Navidades. En ese momento había morteros volando y se podía morir. No murió nadie; solo hubo daños mate-

riales. Estuvo nuestra coral haciendo recitales por Navidad y por la paz. La iglesia estuvo llena. La gente lo vivió mucho. Este año se pusieron unas fotografías de nuestros mártires de la coral. El director del coro de los pequeños, por ejemplo, murió. Murió cuando le cayó un mortero yendo al ensayo de la coral. Estos amigos murieron a causa de los morteros en Damasco.

En la iglesia de Ananías, esta Navidad la gente rezaba por la paz. Os ruego a todos vosotros que penséis en rezar por nosotros, rezar con nosotros por la paz y también por el perdón, para que podamos aceptarlo todo con alegría, no tener dudas y perdonar. Muchísimas gracias.

ACOMPANYANT ELS CRISTIANS DE L'IRAK

ENTREVISTA A XISKYA VALLADARES

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

La Xiskya és religiosa de la Congregació Puresa de Maria, periodista i experta en xarxes socials. El proppassat Nadal va viatjar, junt amb dos membres de l'Ajuda a l'Església Necessitada, a Erbil, ciutat de l'Irak on hi ha diversos campaments de desplaçats forçosos a causa de la guerra en aquell país. Recentment ha estat a Barcelona on ha participat en un acte a Pompeia oferint-nos el seu testimoni.

¿Xiskya, com resumiries l'experiència de conviure una setmana en els campaments de refugiats cristians a l'Irak?

Impactante. Una experiencia que cambia la mirada hacia la vida. Marca un antes y un después. Ver las consecuencias del mal

en la fragilidad de aquellas personas es como tocar el infierno por un lado, y el cielo por otro. El infierno porque la masacre, el terror, el vivir con miedo, el perderlo todo, el vivir como mendigos después de tenerlo todo, y el no tener futuro, no pueden ser otra cosa que el infierno. Pero el cielo es sus miradas, su capacidad de perdón, su energía para rehacerse desde la nada y su ardiente oración. Y vivir todo esto de cerca, no puede dejar indiferente a nadie.

¿Què és el que més t'ha impressionat?

Su capacidad de perdón. Ninguno de ellos tiene odio a quienes les han crucificado a familiares, raptado a sus hijos, despojado de todas sus cosas. Todos dicen: "¿Cómo voy a odiarles si Dios es bueno conmigo?" Me di cuenta de que

ellos han descubierto que perdonando se es más libre y más feliz, y que el corazón solo puede perdonar desde la experiencia de Dios.

¿Què has après?

He aprendido que la vida es mucho más que todo lo que nos rodea, que tendremos que dar cuentas a Dios de la insensibilidad e indiferencia con que vivimos, que el mal existe y es terrible, pero que también existe la bondad y el amor, porque las he tocado con mis manos. He aprendido que toda vida solo ES en el nombre de Jesús. Y que podemos elegir perdonar o vivir en el rencor, recomenzar o hundirnos en el mal. He aprendido que necesitamos llenar nuestro corazón de la única fuente de vida que es el Amor.

¿Com és la fe d'aquells cristians?

Es una fe capaz de dar la vida, de jugárselo todo por el nombre de Jesús. Es una fe que no se traduce en palabras sino que se convierte inexorablemente en testimonio. Una fe ardiente, contagiante, muy viva. Que llena de belleza el horror del mal más inhumano.

¿Què fan les religioses i els sacerdots per recolzar-los?

Todos los refugios están gestionados

situaciones como esas) y organizan las fiestas religiosas como la Navidad, las decoraciones, hacen la vida del refugio lo más humana posible, si es que a aquello se le puede calificar en alguna medida de humano.

¿Com podem ajudar-los nosaltres?

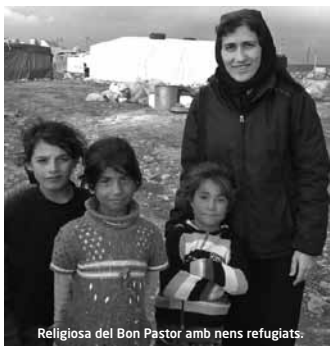
Primero de todo con nuestra sensibilidad y empatía: Haciéndonos eco de su tragedia y aprendiendo de su fe. Segundo, orando y ofreciendo sacrificios por ellos. Tercero, aportando la ayuda económica que podamos a través de Ayuda a la Iglesia Necesitada que es la fundación

por un sacerdote, que suele ser el párroco que huyó con su pueblo. Todos los refugios tienen religiosas que asisten a los desplazados. Son la clave para esa gente. Sin los sacerdotes y religiosas ellos quizás ya no serían. Son los que gestionan y administran las ayudas humanitarias, se preocupan por la asistencia espiritual (es duro mantener viva la esperanza en

de la Santa Sede que ayuda específicamente a los cristianos. Y por último, denunciando y presionando a los poderosos para que hagan algo. Esto último es muy importante y ellos nos lo pedían: Dar a conocer lo que están viviendo, que el mundo entero sepa lo que ahí está pasando. Y movilizarse para que la ONU, la UE y los gobiernos actúen y paren ya este genocidio.

Ajuda a l'Església Necesitada
Fundació de la Santa Seu

Religiosa del Bon Pastor amb nens refugiats.

Emergència a Orient Mitjà:

Cristians Irak, Síria, Terra Santa

"Se quant sofriu, heu estat despallats de tot, estic amb vosaltres en la fe". **Papa Francesc**

Donatius Per a béns de primera necessitat

La Caixa 2100-2415-42-0200140293
(Concepte: Orient Mitjà + el teu nom i cognom)

☎ 93 237 37 63 ayudaalaiglesianecesitada.org

MAI NO ESTIC SOL

LA MEVA VIDA DE FRANCISCÀ SEGLAR

JOSÉ MONTES

José Montes viu a Arenys de Mar, pertany a la Fraternitat Franciscana Seglar del nostre convent de la mateixa vila. Transcrivim el testimoni que va compartir a la Trobada Fraternal del gener.

Jo sóc el José i tinc 47 anys. La meua experiència o el meu camí el voldria explicar per parts. Primer us voldria explicar com era jo abans d'arribar al convent d'Arenys de Mar. Jo abans no tenia cap creença religiosa, només creia en mi. No

sabia qui era sant Francesc.

Hi ha una cosa important que ha marcat la meua vida anterior, que és la meua addicció a la marihuana. Jo fumava molts porros des de molt jove. Vaig començar a fumar als 14 anys. Al principi fumava amb els amics, m'ho passava molt bé, sortia de festa..., però després cadascú va anar pel seu camí. Em vaig casar, la meua dona mai no ha fumat. Vaig tenir fills. I vaig començar a fumar sol. M'aixecava i el primer que feia era fumar i anava fumant sempre.

I això portava unes conseqüències negatives a la meua vida. Una era la falta de constància. Jo mai no acabava les coses que començava. La meua autoestima era molt baixa; jo no m'estimava. M'adonava que el que estava fent no era bo per a mi ni per als altres, però no era capaç de parar. Llavors no m'estimava. Tenia una autoestima molt baixa. La memòria se me n'anava; no m'enrecordava de res. Una anècdota és que una vegada

vaig anar amb la meua gossa al camp a passejar, amb el cotxe, i me la vaig deixar oblidada. Vaig tornar a casa sense la gossa. Estava fora de lloc. Una falta d'atenció també. A la feina tenia apatia, no tenia ganes de treballar, la força de voluntat em fallava. Era molt mentider; deia mentides per poder escaquejar-me i anar a fumar. Mentia a la meua dona, mentia a la feina, em mentia a mi mateix. Tenia passotisme en la meua família, perquè a vegades el meu fill o la meua dona volien estar amb mi i jo, de cop i volta, tenia ganes de fumar i ho deixava tot amb alguna excusa i me n'anava a fumar. M'amagava per fer-ho, perquè no estava tranquil. I tenia també el tema de les recaigudes, que al cap dels anys volia deixar-ho, però no podia. Sí, ho deixava perquè tenia una mica de força de voluntat, però quan pensava que ja ho havia superat, tornava una altra vegada a provar-ho i una altra vegada em quedava enganxat.

Això és una cosa que m'ha marcat durant molts anys. Es podria dir que jo estava enfonsat. La veritat, ho estava, abans d'arribar al convent. I no trobava sortida a aquesta forma de vida. Havia provat d'anar als psicòlegs... però res. Era una vida molt desordenada, i no podia deixar de consumir, no era capaç de fer res.

Em trobava molt malament. Vaig parlar amb el Manel Pou, d'Arenys de Mar, i li vaig explicar una mica com em trobava i em va dirigir al convent dels Caputxins. Jo

sóc nascut a Arenys, però mai havia estat al convent; no sabia què era un convent. Havia passat per davant diverses vegades però no sabia què era un convent. Hi vaig anar, vaig arribar allà, vaig trucar a la porta i em va obrir fra Eduard. Jo no ho recordo, però ell m'ha explicat que jo portava a la mà unes pregàries escrites en bolígraf. Vaig entrar, li vaig explicar com estava i ell em va oferir confessar-me. Em vaig confessar. D'això ara fa set anys.

Em va dir que podia fer alguna cosa per als altres, i vaig començar a fer de voluntari allà al convent els dijous. Hi anava i feia truites per als pobres. Em vaig convertir en el "truíter" del convent. Tots els dijous em passava el matí fent truites. També estava a les dutxes, també donava roba..., ajudava la gent que venia a buscar roba a buscar-li la talla, alguna cosa que li anés

bé... I així va ser com Déu va començar a fer el miracle en mi. En sentir-me jo tan estimat per aquestes persones, jo també vaig ser capaç d'estimar-los a ells, i va ser com el començament del miracle de Déu en mi, fent de voluntari ajudant els altres.

Vaig estar bastant temps fent de voluntari. Després hi ha uns punts que han marcat molt aquest recorregut meu. Un va ser el viatge que vaig fer a Cagliari amb un grup de la Fraternitat Seglar fa uns anys; jo hi vaig anar amb el meu fill gran, que ara té 19 anys. En aquell temps tenia uns 13 o 14 anys. I estava passant dificultats amb ell perquè no ens enteníem gaire bé i teníem problemes de convivència i li vaig oferir que m'acompanyés. M'ho va dir l'Eduard, em sembla, si volia anar-hi i ho vaig dir al David, i vam anar-hi. Allà vaig tenir una experiència molt bonica perquè quan vam arribar, la Fraternitat d'allà ens va acollir molt bé, com si ens coneguéssim de tota la vida. Ens van obrir casa seva. Vam estar compartint. Fèiem les pregàries. Jo em vaig sentir bé fent les pregàries i les misses. Va ser una experiència molt bonica i a mi el que em va agradar va ser això, la fraternitat que vaig trobar allà. Vaig arribar aquí i vaig arribar tocadet, content, amb ganes de fer fraternitat també.

Llavors el meu fill petit, el Pablo, estava en edat de preparar-se per a la primera comunió. Al Pablo el coneixien bastant al convent perquè m'acompanyava a vegades a donar menjar als pobres i a ell li agradava. Em recordo sempre de fra Miquel Colom, que estigui amb Déu, que sempre deia que el Pablo era molt trempat i molt intel·ligent. L'Eduard li va oferir de fer la catequesi per a la primera comunió, però el Pablo no volia fer-la allà al convent. Llavors l'Eduard em va oferir a mi que jo li fes a casa la catequesi. Llavors ell escrivia cada setmana una carta i jo amb el Pablo la llegíem, pregàvem a la nit, i meditàvem una mica. I anàvem fent. Clar, jo en aquella

època tampoc no era gaire creient, la veritat. M'agradaven coses, començava jo la fraternitat, ajudar... però no era gaire creient. I llavors quan el Pablo em preguntava com Jesús va ressuscitar, i com va néixer de la Verge Maria si era verge... clar, jo tenia moltes limitacions. I li vaig dir a l'Eduard: "Mira, no puc donar la catequesi al

meu fill perquè em pregunta coses que jo no crec, i si no les crec no les puc explicar". Però vam tenir constància, perquè volíem que el Pablo fes la comunió, i vam continuar. El Pablo va fer la comunió. Va deixar d'anar a l'església, com passa moltes vegades. Ja no volia pujar perquè els seus amics no pujaven, perquè ningú no anava a l'església... Però a mi em va servir, i molt. Aquesta catequesi també va ser per a mi.

També vaig estar fent voluntariat a Càritas. Va ser una experiència molt maca. També estava allà omplint els carros a la gent, el que passa és que posava massa menjar en els carros... Vaig estar una temporada fent aquest voluntariat i després em van oferir si volia ser terciari. Jo no sabia què era, però m'hi trobava molt bé. Vaig començar també a fer família amb els frares. Amb els frares teníem una relació molt maca i m'acollien molt bé. Amb la Fraternitat també, amb la gent que anava a l'església. Era quelcom que jo no havia tingut mai. A mi sempre m'han estimat molt, els meus pares, la meva dona... però jo no m'estimava i també tenia dificultats per estimar els altres. Però en aquest espai de temps, jo em sentia estimat pels frares, per la Fraternitat, i era capaç d'estimar a tothom. Va ser una cosa molt bonica aquesta que em va passar.

Llavors em van oferir de començar a ser terciari i vaig començar a llegir sant Francesc, a escoltar, a conèixer la seva persona... I em va agradar molt des del principi el despreniment de sant Francesc, el fer-se pobre, el desposseir-se de tot per poder-se lliurar als altres, el seu amor a Jesús, a Déu. Tot això em va enamorar. Vaig començar a fer-ho amb moltes ganes i estava molt a gust. I així he continuat. Ara fa poc vaig fer la meva professió, ja sóc terciari. I estic molt content i molt feliç. També vaig fer la confirmació, perquè no estava confirmat. Vaig decidir preparar-m'hi, i la vaig rebre a la Catedral de Girona. I també va ser un moment molt maco perquè vaig sentir que jo volia rebre l'Esperit Sant, una retornada, perquè des del baptisme ja el tenim però jo l'havia fet fora molt de temps i ara m'havia retornat. I va ser també una cosa molt bonica. També vaig fer uns Exercicis Espirituals que em van anar molt bé. Els vaig fer amb el Cinto Duran a Arenys. I em va ajudar molt a viure la Missa, les parts de la Missa, a ficar-me, a obrir-me, a comprendre, a escoltar, a seguir tota la Missa. I també em va servir per a treballar-me a mi mateix, perquè, clar, eren uns Exercicis. Vaig escriure moltes coses, vaig treballar molt en mi mateix i vaig descobrir moltes coses. Em va anar molt bé. Va

ser una experiència molt maca, que m'ha servit, perquè ara visc amb la pregària. Jo el que faig cada dia és beure'm dos gots d'aigua i després, fer pregària. La pregària està en mi cada dia, amb més intensitat o menys, escolto, prego, demano, poso les meves coses a les mans de Déu i confio. Penso que l'important és això, confiar i creure, perquè, si no crec, no em farà bé. El principal és creure.

Però volia també explicar que he tingut dificultats en aquest camí, perquè he tingut recaigudes en la meua addicció que durant tants anys m'ha fet mal. També volia subratllar que aquesta addicció ha fet moltes coses dolentes, però n'hi ha una de positiva, i és que, si no hagués estat per aquesta addicció, segurament jo no estaria assegut ara aquí. I d'això me n'adono. Estic aquí assegut perquè ha passat tot això a la meua vida. D'això he de donar gràcies, encara que costi, però he de fer-ho.

Però hi ha hagut problemes durant aquests anys perquè he tingut recaigudes. I cada vegada que he tingut una recaiguda ha estat com un pes molt gran que m'ha caigut a sobre i m'ha enfonsat. L'última va ser quan estava fent els Exercicis Espirituals, no fa tant, un any i mig. Els Exercicis van durar set o vuit mesos, van ser llargs. Però quan ja portava cinc o sis mesos vaig tornar, una altra vegada, a consumir i vaig quedar, una altra vegada, enganxat. Ho feia cada dia, m'amagava, no anava al convent... Molt dur. Clar, ja no era sol que estava malament amb mi, jo em pensava que Déu tampoc estava bé amb mi perquè estava fent coses que no havia de fer, però no era capaç de no fer-les.

Hi va haver un moment que vaig tocar fons. He tocat fons diverses vegades. Però d'abans a ara hi ha una diferència. Abans, si em passava alguna cosa, només em tenia a mi mateix per sortir-me'n. Ara la pregària (estar amb Déu) i estar amb la Fraternitat m'ha ajudat molt a sortir. Vaig

atropellar una senyora gran a Arenys, amb el cotxe, i em volia morir. Però al dia següent vaig anar al convent i vaig estar dins del convent set o vuit dies fent pregària, amb el recolzament dels germans... I me'n vaig sortir. Em vaig aixecar. La senyora es va posar bé. La vaig anar a veure. Però me'n vaig sortir. I vaig donar gràcies i vaig tenir força per a sortir-me. Han passat coses.

Vaig anar a buscar un vaixell a Montenegro. Vaig estar un mes per arribar aquí. Era un vaixell que no havia portat mai. Era hivern. Feia mal temps. Em trobava sol, però no em trobava sol perquè Déu estava amb mi. Jo escrivia cada dia el que em passava. I va ser un sentir Déu a prop meu que m'ajudava i em sostenia en la dificultat. Ja no estic sol. Això és molt bonic de viure. No em sentia sol.

L'última recaiguda va ser aquesta: Fa un any i mig o així, estava molt malament. Amb la meua barqueta petita vaig sortir a la mar. M'agrada molt sortir a la mar. Estic enamorat de la mar. Vaig sortir a la mar i estava sol i vaig fumar un porro. Vaig estar pescant. En vaig fumar un altre. Però, clar, jo estava molt malament. Jo era dels que fumava i a la que li donava una calada ja m'estava maleint pel que estava fent. Però continuava fent-ho. Llavors tornant cap al port vaig començar a plorar, a plorar i a cridar. Estava sol. Vaig plorar i cridar molt. I sempre la mateixa pregunta: "¿Per què ho faig?, ¿per què?, ¿per què?" No trobava resposta. Vaig preguntar-ho a Déu i li vaig dir: "Ajuda'm!". I semblarà una cosa rara, però quan vaig demanar ajuda a Déu, Déu em va ajudar.

Ara porto un any i mig que no consumeixo, ni tinc ganes de consumir. Déu m'ha ajudat. Déu m'ha tret d'això. I ja no ho faig per mi, ho faig per Ell, perquè Ell vol també el millor per a mi. I si jo faig això, no és el millor per a mi. Jo he d'estar serè per poder fer el que Déu vol que jo faci,

però si estic fumat no ho puc fer. Llavors, ja no és sols per mi que no ho faig; no ho faig per Ell i per tota la resta, per les altres persones... Però veritablement Déu ha fet en mi un miracle.

¿Què ha aportat la meva fe a la meva vida d'ara? Ha aportat coses molt maques. Sobretot el formar part d'una Fraternitat. I tenir un centre comú, que és Déu, que és Jesús. Tenir aquest centre i jo formar part d'aquest centre, per a mi és molt important i molt bonic. Preocupar-me dels altres i que els altres es preocupin de mi. Buscar el bé dels altres... Aquesta Fraternitat franciscana que a mi em té enamorat.

També hi ha l'esperança. Jo era un home sense esperança. Ara tinc esperança. Crec que la Paraula de Déu diu que vol que nosaltres tinguem la vida eterna, és veritat. O sigui, jo crec que quan mori aniré amb Déu, i això em dóna molta esperança. Abans no tenia aquesta creença dintre meu, però ara sí.

També em va donant humilitat, a poc a poc. Vaig preguntant i vaig demanant la humilitat, l'amor envers els altres, a la família sobretot. Abans deixava la família de banda; ara també la deixo a estones, perquè vaig a missa... i ells no m'acompanyen. La deixo de banda, però quan torno de missa sóc més bon pare que abans, això segur. O sigui que tot això em va bé, també, per a la família.

Les ganes de fer coses. Ara sempre tinc ganes de fer coses. No és com abans, que no tenia ganes de fer res. Ha fet un canvi molt important la meua vida.

Ja no estic sol. Mai no estic sol. I també he après a fer acció de gràcies, a donar gràcies a Déu,

cosa que mai no havia fet. Ara he après a donar gràcies per tot el que tinc, per tot el que veig, per tot el que sento... Gràcies a Déu per tot!

I després també hi ha el poder de la pregària. Té molt de poder la pregària. Ho hem parlat, ho hem escoltat, tots ho sabem, que la pregària té molt de poder.

I una pregunta que faig a Déu moltes vegades: "¿Què vols de mi?" És una pregunta que sempre faig, i intento que Déu vagi treballant en mi i va fent, de mica en mica. Penso que una cosa és el que nosaltres creiem o pensem i una altra el que Déu vol de nosaltres. I a vegades es confonen unes coses amb les altres.

L'HUMIL SERVENT DE DÉU

REMEI GARCIA

Admonició 19

Benaurat el servent que no es té per millor... ja que tant com és un home davant Déu, tant és i no pas més...

Una de les característiques importants dins de la vida de fraternitat és, entre altres, la **humilitat**, ja que expressa una manera de ser i de relacionar-se amb si mateix, amb Déu i amb els altres. Moltes vegades s'ha pres la humilitat com a debilitat, com aquell que ajup el cap i no diu res, com aquell que se sent inferior (ple de complexos). Però, l'humil no és aquell que es menysprea a si mateix, sinó aquell que assumeix sense torbar-se la seva poquesa, aquell que *disminueix als propis ulls en la contemplació* (St. Guillem de Saint-Tierry).

El conegut místic flamenc Jan van Ruysbroec deia que aquell que ha estat capaç d'anar al fons de la seva pròpia pobresa, contemplant el seu no-res, la impotència, quan s'adona que és pregonament incapaç de progrés, de perseverança; quan constata la infinitat de les seves negligències i defectes, és aleshores que va llaurant la vall de la humilitat. Postrat en la seva misèria i reconeixent la seva necessitat extrema, tot gemegant la presenta davant la misericòrdia de Senyor. És des d'aquí que contempla l'altura del cel i la seva petitesa; aleshores la vall esdevé profunda (cf. *L'Orna-*

ment de les noces espirituals, c. XIII).

La humilitat és tot un estil de vida, és l'amor que es fa petit per respecte a la llibertat de la persona i de Déu. Els dejunis,

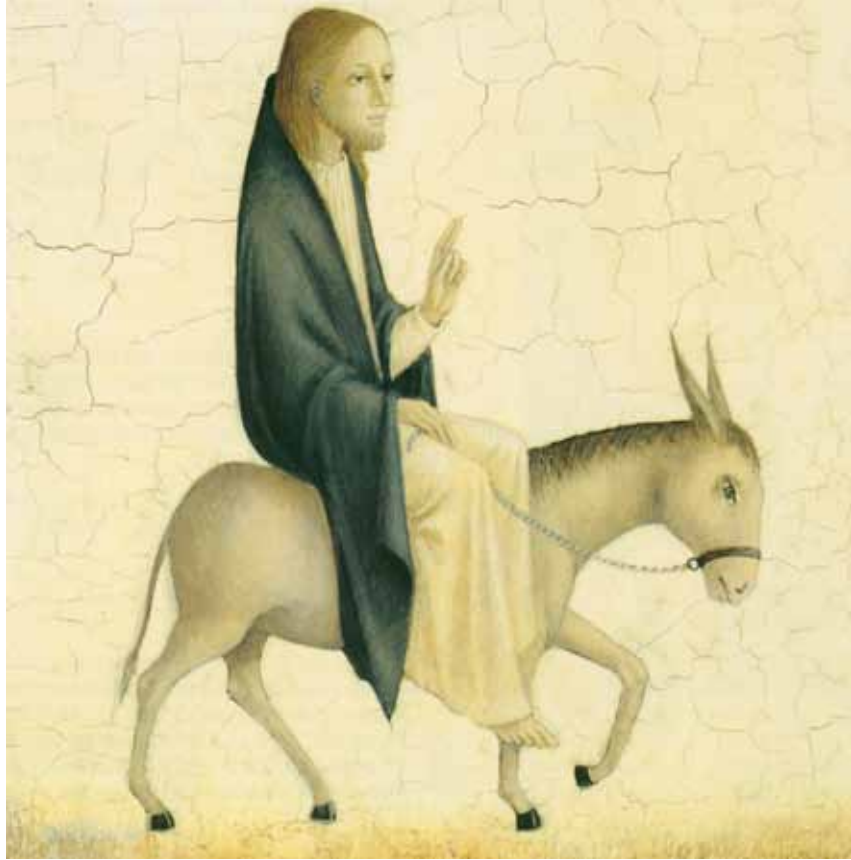
les penitències, l'amor als altres, no serveixen per a res si no van acompanyats d'aquesta humilitat. I ser humil no és tan sols tenir-se en no-res, sinó acceptar pacíficament les humiliacions vingudes d'altres.

Però ara ens cal analitzar quin significat té la humilitat per a Francesc. L'Admonició 19 és un exemple clar de com s'ha de comportar el veritable servent de Déu: amb humilitat, talment com Jesús, que ens ha dit que aquell *qui vulgui ésser el més gran entre els deixebles, ha d'esdevenir el menor i el servent de tots* (cf. Jn 13,14). La humilitat

per a Francesc està en la veritat: no depèn d'allò que diuen o pensen els homes de nosaltres, sinó d'allò que és l'home davant Déu i res més.

En les *Lloances del Déu Altíssim*, Francesc ens diu que Déu és humilitat. Aquesta expressió és pròpia d'ell, i la podem qualificar com a nova dins la tradició cristiana. I Déu és humilitat perquè estima, pel fet que ens ha lliurat el seu Fill.

Per a Francesc és ben clar que no podem tenir una vera experiència de Déu si no som conscients del nostre no-res, és a dir, un abaixament del nostre jo, ja que a la llum infinita de Déu, l'home desapareix. Déu es manifesta a nosaltres a través de la Creació, puix la creació més perfecta és Jesucrist. I Jesucrist, per a Francesc és

la humilitat: *Oh altesa admirable i dignació esbalaïdora! Oh humilitat sublim! Oh sublimitat humil! (...) Humilieu-vos també, vosaltres a fi que sigueu exalçats per ell. No retingueu, doncs, res de vostre, a fi que un rebí a tots vosaltres el qui es confià a tots vosaltres* (CtaO.,27-29).

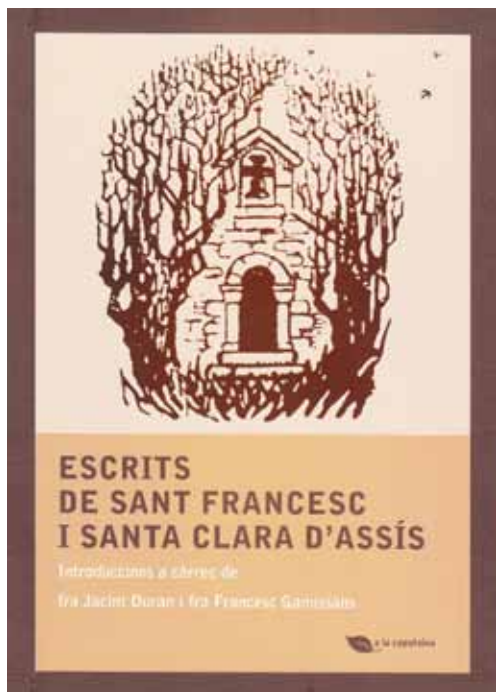
Per això, és benaurat aquell servent que s'accepta tal qual, ja sigui enlairat, ja sigui menyspreat (v.1). Més encara, benaurat aquell que sap prescindir de les lloances, dels honors, i de la pròpia tasca desenvolupada (v.3) tot acceptant humilment que els altres passin al davant (v.4).

La nostra vida fraterna ha de tenir com a fonament la humilitat, perquè allà on hi hagi humilitat no hi haurà *ira ni torbació* (cf. *Adm* 27,2).

ELS ESCRITS DE SANT FRANCESC

FRA JACINT DURAN

PER COMENÇAR

Amb sant Francesc tenim una sort que amb altres autors, fins i tot actuals, no tenim. Després d'estudis molt seriosos, tenim un conjunt important dels seus escrits. Tant és així que es conserven, fins i tot, dos pergamins en què hi trobem tres escrits de la seva pròpia mà. Són la *Carta a fra Lleó*, la *Benedicció a fra Lleó* i les *Lloances al Déu Altíssim*. Aquestes es troben a la Catedral de Spoleto i els altres dos en un manuscrit que es conserva com en un reliquiari al Sacro Convento d'Assís. Tenim, doncs, escrits de la pròpia mà de sant Francesc i, per tant, es pot veure com escrivia. Alguns qüestionaven la qualitat del llatí de sant Francesc, però actualment, després d'estudis molt aprofundits, resulta que sabia escriure més bé el llatí del que es deia.

Darrera de sant Francesc hi ha un sant i també un pensador seriós i molt coherent.

A més, tenim l'original de la *Regla* del 1223 que Honori III va aprovar i que es conserva tota sencera. Una còpia es troba a Roma i l'altra al Sacro Convento. Per llegir-la bé l'hem dividida en capítols, però cal tenir en compte que la *Regla* està tota escrita de dalt a baix, sense divisions en paràgrafs o capítols. Tot hi està disposat com si fos un quadre, tot seguit. I també es conserven, gràcies a santa Clara, dos escrits de sant Francesc, que la santa incorpora al capítol VIè de la seva *Regla*. Aquesta *Regla* és l'exemplar original que fou aprovat pel Papa pocs dies abans de la mort de la santa.

I, com aquests, hi ha altres escrits que ens han arribat d'una manera bastant directa i que han format l'actual cos dels seus escrits després de passar pel sedàs de la crítica.

Voldria començar el meu comentari amb aquells textos que s'han conservat escrits per la pròpia mà de sant Francesc, ja que ens permeten de reconèixer els trets fonamentals de la seva espiritualitat: La *Carta a fra Lleó*, la *Benedicció a fra Lleó* i les *Lloances al Déu Altíssim*.

LA CARTA A FRA LLEÓ

Cal dir, de primer, que aquests escrits es van conservar gràcies a fra Lleó, que els portava cosits al seu hàbit. En els textos de les antigues biografies es fa molt palès que fra Lleó era una mica variable de temperament. De tant en tant, li agafaven moments molt baixos d'ànim i, en aquestes situacions, trobava recolzament en sant Francesc. És, doncs, en aquestes circumstàncies que cal situar aquests tex-

tos: sant Francesc els hi va escriure perquè hi trobés un consol. Fra Lleó mateix se'ls va cosir a l'hàbit. La *Carta* que es conserva és molt bonica. Diu així:

“Fra Lleó, el teu germà Francesc, salut i pau! Et parlo, fill meu, talment com una mare: perquè totes les paraules que hem dit pel camí, te les escric i aconsello breument en aquesta paraula –tot i que després et convingui de venir a mi per consell– perquè així t'aconsello: Qualsevol manera que et sembli millor d'agradar el Senyor Déu, i de seguir-ne les petjades i la pobresa, poseu-la en pràctica amb la benedicció del Senyor Déu i la meva obediència. I si t'és necessari a l'ànima per a un altre consol teu i vols venir a mi, Lleó, vine.”

En aquest text, tan curt, la primera actitud que s'hi destaca és que Francesc parla a fra Lleó com una mare. I això es troba, també, a la primera *Regla*, de 1221, i en la *Regla* definitiva de 1223. Els frares s'hauran de tractar uns als altres, dirà ell, com una mare tracta el seu fill. És un dels trets propis de sant Francesc (1R 9,11; 2R 6,8).

Per a ell la fraternitat és un valor central. “Com una mare estima el seu fill, així igualment el frare ha d'estimar el seu germà”. Amb la mateixa intensitat, i més encara que una mare. En aquest sentit a la *Llegenda de Perusa*, escrita a mitjans del segle XIII, s'hi diu que un frare enfadat amb sant Francesc perquè no reaccionava davant el que ell creia negligències dels frares, al dirigir-se a sant Francesc l'anomena “mare”. L'autor del text explica que li va dir “mare” perquè quan els frares es referien a sant Francesc li deien així i no “pare”. De Pare només n'hi ha un: Déu. En els seus textos no hi ha ni una sola vegada que la paraula “pare” sigui referida a un home, i això simplement per qüestions evangèliques. Santa Clara sí que anomena “pare” a Sant Francesc, cosa que no li deuria agradar massa.

Diu sant Francesc en aquest breu text a fra Lleó: “Allò que hem parlat pel camí”. Per tant, entreveiem a sant Francesc parlant amb fra Lleó tot fent camí, com una mare parla amb el seu fill. I li diu: “Qualsevol manera que et sembli millor per agradar el Senyor i seguir la seva pobresa... (per tant, no li diu el que ha de fer)... poseu-la en pràctica”. Francesc es dirigeix a Lleó en plural: no diu “posa-la en pràctica”, sinó que diu “poseu-la en pràctica”. Vol dir que hi ha un grup al darrera de fra Lleó. Francesc continua dient: “Amb la benedicció del Senyor i la meva obediència”. Veiem novament que Francesc no li marca el que ha de fer, sinó que li ofereix el seu ajut fratern

incondicional. Finalment, per si necessita alguna cosa més o per oferir-li un consol, li diu: “I si vols venir, vine, Lleó”. No hi afegeix “fra”: li diu Lleó, simplement.

És un text que reflecteix la base de la fraternitat, el seu cor, és a dir, el seguiment de Crist en la pobresa i la humilitat.

LA BENEDICCIÓ I LES LLOANCES AL DÉU ALTÍSSIM

L'altre text que s'ha conservat, escrit per la mateixa mà de sant Francesc, és el de la *Benedicció a fra Lleó*: “Que el Senyor et beneeixi i et guardi; et mostri la seva faç i es compadeixi de tu. Que giri el seu rostre cap a tu i et doni la pau.” És un text tret del *Llibre dels Nombres* de l'Antic Testament, es tracta de la benedicció d'Aaron aplicada a fra Lleó. I al final, Sant Francesc afegeix: “Que el Senyor et beneeixi, fra Lleó”.

I, finalment, les *Lloances al Déu Altíssim*, que s'han conservat amb una nota de fra Lleó en lletra vermella, diferenciada de la de sant Francesc, que és escrita en lletra negra. Fra Lleó, al darrera del pergami en el qual hi ha la lletra de sant Francesc, escriu: “El benaurat Francesc, dos anys abans de morir... “. Aquesta dada és important perquè el seu biògraf més antic, Tomàs de Celano, divideix la biografia de sant Francesc en dues parts: la primera és tota la vida de sant Francesc i la segona se centra en els dos anys anteriors a la seva mort. Aquests dos anys són els de la plenitud de sant Francesc. El sant ha sofert de tot, ho relativitza tot perquè està totalment centrat en Déu. L'experiència que motiva el text, segons fra Lleó, és l'estigmatització. Fra Lleó escriu: “El benaurat Francesc, dos anys abans de morir, feu una quaresma a la muntanya de La Verna, en honor de la benaurada Verge Maria i del benaurat Miquel Arcàngel. Des de la festa de l'Assumpció de la Verge Maria fins a la festa de setembre, de sant Miquel. I la mà del

Senyor es posà sobre d'ell. Després de la visió i al·locució del Serafi i de la impressió de les nafres del Crist, feu aquestes lloances escrites a l'altra banda del paper, i que va escriure de pròpia mà, donant gràcies a Déu pel benefici concedit”.

Val la pena llegir aquestes lloances pausadament. Aquest text i l'estigmatització se situen després de l'anada de Francesc entre els musulmans, on es va trobar i va parlar amb el soldà d'Egipte. Avui això és més actual que mai. Segurament, doncs, aquest text de les lloances està influenciat pel món musulmà, ja que al rosari musulmà es reciten 99 noms de Déu que aquesta llarga llista orant de noms de Déu ho recorda des de la perspectiva cristiana:

“Vós sou sant, Senyor Déu, que feu meravelles. Vós sou fort. Vós sou gran. Vós sou altíssim. Vós sou rei totpoderós. Vós Pare Sant, rei del cel i de la terra. Vós sou tri i u, Senyor Déu de déus. Vós sou el bé, tot bé, el summe bé. Senyor vivent i veritable. Vós sou amor, caritat, Vós sou saviesa, Vós sou humilitat, Vós sou paciència, Vós sou bellesa, Vós sou mansuetud, Vós sou seguretat, Vós sou quietud, Vós sou goig, Vós sou la nostra esperança i alegria, Vós sou justícia, Vós sou templança, Vós sou tota nostra riquesa, a bastament. Vós sou bellesa, Vós sou mansuetud, Vós sou protector, Vós sou custodi i defensor nostre, Vós sou fortalesa, Vós sou refrigeri. Vós sou esperança nostra, Vós sou la nostra fe, Vós sou la nostra caritat, Vós sou tota la nostra dolçor, Vós sou la nostra vida eterna: Senyor, gran i admirable, Déu omnipotent, misericordiós Salvador.” Es repeteixen dues vegades alguns dels atributs, cosa que resulta curiosa si tenim en compte que està escrit per ell. Es tracta, doncs, no de l'equivocació d'un amanuense, sinó de la voluntat d'ell mateix. Un dels que repeteix dues vegades és l'atribut “bellesa” referint-se a Déu: “Vós sou la bellesa”. Sant Francesc és un

enamorat, atret, fascinat per Déu. És una persona per a qui només hi ha una cosa que valgui la pena, com diu Jesús, “només hi ha una sola cosa necessària”, una sola cosa: Déu! La vida humana només s’aguanta sobre un sol fil, sols hi ha una cosa necessària que queda expressada per Maria, la germana de Marta, als peus de Jesús, tot escoltant-lo: l’única cosa necessària. I aquesta queda visibilitzada, viscuda per sant Francesc en l’estigmatització: “Vós sou tot”. “Deus meus et omnia”. Tot!

LA NOVA EDICIÓ DELS ESCRITS

El nou volum dels *Escrits* que presentem és una reedició dels escrits de sant Francesc ja publicats per la Fundació Enciclopèdia Catalana l’any 88. Per això voldria fer un petit homenatge als qui l’han fet possible.

En primer lloc, a fra Nolasc del Molar, que en va fer la traducció al català. Fou un frare que passava moltes hores a la cel·la, cosa que és molt difícil per als frares d’avui dia. Fra Nolasc, doncs, va dedicar-se intensament a l’estudi, a la lectura i a la traducció del grec i del llatí, i això ha ajudat a molts d’altres a accedir a una gran diversitat de fonts cristianes i franciscanes, i fins i tot jueves. Jo només em vaig atrevir a variar molt poques coses del text traduït per fra Nolasc. Els canvis es redueixen a dos: en el *Testament*, sant Francesc diu que els frares tindran només una túnica, la corda i, finalment, el que en llatí anomena *bracas* i que fra Nolasc, essent fidel al text, va traduir com a “bragues”, que en català sona molt malament. Així, em vaig atrevir a substituir “bragues” per “calçons”, que s’acosta molt més al que sant Francesc volia dir. Una altra petita cosa que vaig variar va ser la paraula “dolça” en lloc de “mel·líflua” dins la pregària *Absorbeat*.

Són les úniques variacions que vaig gosar introduir a la venerable traducció feta per una persona amb un pregon coneixement de la llengua.

Quan fra Nolasc va traduir els *Escrits* de sant Francesc, encara no havia aparegut l’edició crítica de K. Esser. Aquesta edició introdueix textos que fra Nolasc, és clar, no va incloure. Fra Lluís de Reus va completar-la amb un dels textos més emblemàtics que fra Nolasc no havia traduït, això és, *El Càntic de les Criatures*. Aquí he de dir que també em vaig atrevir a tocar el text de fra Lluís. La seva traducció deia: “Lloat sigueu, Senyor meu, pels estels”, on “els estels” traduïa *le stelle*. Així es mantenia el so original amb una paraula ben catalana que és

pràcticament idèntica a la italiana. Jo em vaig decantar, en aquest punt, per traduir *stelle* per “estrelles”. El motiu crec que és molt justificat atenent al fet que, en aquests versos, hi ha una harmonia entre el masculí i el femení, amb què sant Francesc clarament juga, que si traduïm “estels” no es copsa. Sol, lluna-estrelles, foc, terra... està tot combinat així. Cal reconèixer la bona feina feta per fra Lluís de Reus a pesar del fet que se li va encarregar a darrera hora i va haver de fer molts esforços per publicar puntualment i pulcra la primera edició d'aquesta traducció dels *Escrits*.

I el tercer frare a qui voldria fer un homenatge també molt sentit, és el pare Francesc Gamissans, perquè va fer tota la part de santa Clara, amb traducció, notes i introducció. El pare Gamissans ha estat un gran treballador del franciscanisme, i encara continua sent-ho. Realment mereix un reconeixement perquè, no només va fer la traducció dels *Escrits* de santa Clara i, abans, una altra del textos de sant Francesc, sinó que ha anat traduint les fonts franciscanes al català. Són molts volums que va anar traduint amb una paciència admirable, a banda d'altres llibres i articles sobre el món franciscà.

ELS ESCRITS

Els textos de sant Francesc es poden dividir en cinc apartats: les *Regles* de vida o *Formes de vida*, les *Oracions*, les *Cartes*, les *Admonicions* i les *Darrereres voluntats*.

Dins de les *Formes de vida* hi trobem la *Regla Butllada*, la *Regla no Butllada*, la *Regla dels eremitoris*, la *Forma de vida* de santa Clara, i altres. Voldria remarcar, a propòsit de santa Clara, que aquesta té una gran capacitat de resumir. En el seu *Testament*, quan es pregunta quina és la seva vocació, diu: “El Fill de Déu se'ns ha fet camí”. Ho diu d'una manera telegràfica i amb gran concisió. I aquesta és també la forma de vida de sant Francesc que s'ex-

pressa en les dues Regles. L'autoria de la *Primera Regla* és certament d'ell, però es confecciona en fraternitat, en diàleg, a través dels anys, de reunir-se els frares en capítols, de parlar amb la Santa Seu, que també hi fa les seves aportacions. La *Primera Regla* és obra de sant Francesc i fruit del diàleg fratern i eclesial.

La *Regla Butllada* de 1223 és tota una lluita entre sant Francesc i el cardenal Hugolí que es fa ressò d'un grup de frares que tenen una visió diferent del que hauria de ser l'orde. La *Segona Regla* és expressió de la santedat de Francesc. Un sant és l'únic que pot tocar realment de peus a terra sense perdre la sublimitat de la seva vocació. La *Regla Butllada* és el fruit d'aquesta lluita, és d'una gran bellesa.

Entre les *Oracions* hi trobarem el *Càntic de les Criatures*, les *Lloances* i altres. El text més antic de sant Francesc és la pregària que fa al Crist de sant Damià, que ell mateix va passar als seus germans i que fa així: “Déu sobirà i gloriós, il·lumineu les tenebres del meu cor, doneu-me una fe recta, una esperança certa i una caritat perfecta, seny i coneixement per complir el vostre sant i verídic manament”. La paraula “manament” és, en l'original llatí *mandatum*, una referència litúrgica que remet directament al rentament de peus del Dijous Sant on Jesús dona el seu “Manament” i renta els peus als seus deixebles. És una de les imatges més emblemàtiques i més presents en l'espiritualitat de sant Francesc.

Quan estava en pecats...

El *Testament* és l'últim escrit de sant Francesc. És com una petita autobiografia espiritual. Si llegim Celano, quan parla de la seva mort, diu que Francesc d'Assís va morir el 3 d'octubre de 1226: “Vint anys després de la seva conversió”. Així, si fem un càlcul ràpid, la conversió de sant Francesc es produeix l'any 1206. I, si segons

se'ns diu, sant Francesc es converteix vint-i-cinc anys després de néixer, això voldrà dir que va néixer el 1181-82. Si dividim la vida de sant Francesc en etapes, podríem distingir-hi clarament una primera etapa del 1181 al 1206, el temps anterior a la conversió. ¿Com era sant Francesc abans de la conversió? Segons les biografies antigues, hi ha una sèrie de contradiccions. Podríem dir, tanmateix, que era un jove “normal” de la seva època i estatus. Però si li preguntem a ell, ens diu en el seu Testament: “Quan jo estava en pecats”. Per tant, ser normal és estar en pecats. Ser normal, ¿què volia dir en aquella època? La “normalitat” de sant Fran-

cesc passava perquè anés d'un pèl que no hagués matat santa Clara. Aquestes actituds violentes eren normals en aquella època. Cal tenir en compte que a Assís, va haver una revolta dels burgesos contra els nobles i santa Clara, que era de família noble, va haver de sortir a corre-cuita, escapant-se amb tota la família cap a Perusa. Sant Francesc va participar en la revolta i, amb tota seguretat, va matar gent perquè això era el “normal” en una situació com aquella. Per tant, podem ben bé dir que era un jove normal de la seva època.

També en aquest mateix sentit, podem dir que participava en algunes festes, tan exagerades que Innocenci III va haver de fer

una carta a Assís, al temps de sant Francesc, en un moment en què aquest era el “rei dels joves”, un càrrec propi d’aquells temps. A l’ajuntament d’Assís encara es conserva el nom d’ell en una llista en què apareix com a “rei de la joventut”, que vol dir que pagava les despeses d’aquestes festes. És evident, doncs, que si Francesc havia pagat la festa, no es devia haver quedat a casa. El Papa Inocenci III va fer una carta, com dèiem, en què blasrava les festes d’Assís pel seu desordre, que superava les dels pobles veïns. El Papa els deia que si es volien condemnar, que ho fessin, però no dins del recinte de l’església. En efecte, el dia 6 de desembre, festa de sant Nicolau, de la que queden uns vestigis tot piadosos i nostrats a Montserrat, era una festa molt desenfrenada a l’edat mitjana. La festa començava, literalment, mofant-se de tot el que era sant i sagrat, i això, amb molta probabilitat, ho organitzava sant Francesc.

Assís en aquella època era un poble petit, d’un màxim de 1500 habitants. El pare de Francesc tenia una botiga de robes. Ens costa d’imaginar-lo vivint d’una manera folgada dedicant-se només a vendre fils, agulles i peces de roba. És ben escaient de preguntar-se, ¿d’on treien tants diners? Segurament el seu pare “deixava” diners. És probable que sant Francesc hagués participat en aquesta mena de negocis que podrien fer pensar que ens trobem als orígens de les injustícies dels bancs dels nostres dies. Per això, sant Francesc, després de la conversió, era tan contrari al maneig dels diners. Era, doncs, un tipus d’activitat “normal” a l’època, perquè tothom qui podia ho feia, malgrat l’oposició oficial de l’Església.

Chesterton diu: “La fe fa possible no ser una simple còpia del nostre temps”. Quan hom enlloc de dir: “Aquest també ho fa, per tant també ho faig jo”, o bé “això és normal, ho fa tothom”, quan hom,

de mirar els altres o les estadístiques, mira el Crist, aleshores vénen els problemes. És aleshores que hom es veu pecador: el punt de referència no és la comparació amb els altres, sinó que la comparació és d’un mateix amb Crist. I per això sant Francesc comença el seu *Testament* dient: “Així el Senyor em donà a mi, fra Francesc, de començar a fer penitència. Quan estava en pecats...” Era un noi “normal”, segons els patrons típics de l’època per a algú de la seva classe. I segurament que moltes de les coses que anem fent ara, que són molt “normals”, amb les quals ens justifiquem davant dels altres, si les comparem amb Crist, deixen de ser normals. Són normals estadísticament però no des del punt de vista del que hauria de ser.

Déu el cerca

Hi ha un tret molt curiós de sant Francesc i és que, en les biografies i en els seus textos, és tot el contrari de sant Agustí. Sant Agustí és una persona assedegada de Déu, que busca Déu incessantment. Sant Francesc, no. Cal tenir sempre present que Francesc era un “burgeset”. Ell no busca Déu. És Déu qui el busca a ell. És Déu qui li busca les pessigolles, podríem dir. ¿Què li passa? Hi ha un text de Celano, el seu primer biògraf, que ho descriu citant el profeta Osees: “Déu li va posar enmig del camí esbarzers, perquè no continués per aquell camí”. ¿Quins esbarzers? ¿Com eren aquestes dificultats? I afegeix: “Injettava angoixa en l’ànima i malestar en el cos” (1Cel 2,3). Sort que no hi havia tants antidepressius aleshores, ens haguéssim quedat sense sant Francesc...

Ben cert que hi ha moltes classes de depressió i cal ser molt curós a l’hora d’atansar-se a aquesta malaltia. Hi ha, però, una classe de depressió que és absolutament necessària per créixer. Hi ha un tipus de depressions que no són patològiques (en el sentit clínic del terme)

sinó que podríem qualificar de típicament existencials. Si no s'afronten, un no viu. "Angoixa en l'ànima i malestar en el cos" diu el text de Celano. És aquella situació en què hom queda com mig flotant i no sap ben bé què li passa. Avui dia, moltes vegades se soluciona aquesta angoixa vital amb medicaments. Cal fer front a la qüestió de què significa existir, què significa viure. ¿Què hi ha de consistent? Quan hom mira les coses amb una mica de perspectiva, ¿què hi ha de consistent en el meu viure? Sant Francesc, en una d'aquestes festes que ell organitzava i, mentre duia a la mà el bastó de rei de la festa, va quedar una altra vegada presoner d'aquest sentiment d'angoixa, de malestar. Els seus companys anaven al davant, cantant, i ell es va quedar enrere. De sobte, diu el text dels Tres Companys (TC 7), quedà com ple d'una dolçor que no el deixava ni moure. Tot seguit el text afegeix: "Restava tan absort que –com ell mateix va dir després– ni que l'haguessin fet a trossos no hauria pogut moure's ni fugir". Cal destacar d'aquest fragment la puntualització "com ell mateix va dir després" que ens fa creure que aquest text és un testimoni directe de sant Francesc. Francesc, en efecte, en aquell moment va quedar impregnat de dolçor i una presència l'envaí. La paraula "dolçor" és un fil que va conduint tant sant Francesc com santa Clara, i indica tothora una experiència profunda de pregària, de presència de Déu.

Però no és això el que el convertí. Quan li pregunten quin és el punt central de la seva conversió, hi ha un moment decisiu, un moment concretíssim i no és aquest referit per la llegenda dels *Tres Companys*. Estic segur que hi ha moltes persones que entren en una església o, en el moment de parlar amb algú, tenen aquesta experiència de Déu, d'una dolçor especial, però la deixen passar. Això no és la conversió. Es tracta de Déu que posa el dit a la

llaga, a veure si reacciona. De vegades, ho fa amb males maneres, de vegades, de bones maneres. Si, tanmateix, no hi ha un "immediatament", o sigui una resposta immediata, com diu contínuament l'evangeli de sant Marc, llavors tot queda de nou buit. ¿Quan va respondre sant Francesc? Ell mateix ens ho diu en el seu *Testament*. "Quan jo estava en pecats, em repugnava molt veure leprosos. El Senyor m'hi conduí, vaig fer misericòrdia amb ells, i quan me n'apartava, allò que m'era amarg se'm convertí en dolçor de l'ànima i del cos". Quan jo responc immediatament, realment, concretament a aquesta demanda de Déu, llavors es produeix la conversió, la novetat. Aquí, en aquest moment és quan sant Francesc comença la seva experiència. I aquesta experiència que ell té amb els leprosos, que és una experiència de pas de l'amargor a la dolçor, és paradigmàtica. Allò que voldrà viure sempre serà això. En la fraternitat que ell dibuixarà amb els frares, vol imitar aquella fraternitat amb els leprosos, una fraternitat de pobres.

L'enfocament d'aquell moment de sant Francesc amb els leprosos, no és simplement un moment de caritat que ell fa als pobres, sinó el descobriment d'una forma de vida, la forma de vida evangèlica. El Déu de l'Antic Testament és un Déu preocupat, bolcat, donat als pobres. És el Déu que allibera el pobre. És el Déu que agafa al pobre i el treu de la presó. És el Déu que està sempre atent al pobre i desvalgut. El del Nou Testament, continua sent això, no pot deixar de ser això. Però hi ha una connotació important i diferent, que és la que cospa sant Francesc. Déu no solament és el Déu pels pobres, sinó que és el Déu que es fa pobre, menor. I aquest és l'ideal que sant Francesc va viure amb tota la seva intensitat i la fraternitat n'era la seva expressió més concreta. Això és el que volem concretar nosaltres, avui dia, en la nostra fraternitat.

SANTA CLARA

LA PERSONA I ELS SEUS ESCRITS

GNA TERESA PUJAL

Clara d'Assís es troba i viu en el mateix món de Francesc: la Itàlia del segle XIII. Un món que està canviant en molts sentits, una societat feudal que va entrant en crisi i on es va obrint pas una nova classe social: la burgesia.

Els canvis socials van acompanyats de canvis religiosos de forma que, arreu d'Europa, sorgeixen grups d'homes i dones que busquen una resposta a la situació que estan vivint. D'aquesta manera, van apareixent nous grups de vida religiosa que volen viure una vida més evangèlica en l'Església i un estil de pobresa més radical.

Una noia, en l'Edat Mitjana, tenia dos camins: el matrimoni o la vida religiosa monàstica. Amb el sorgiment de noves formes de vida religiosa, s'obre a les noies la possibilitat d'un altre camí.

Hem de situar tant a sant Francesc com a santa Clara en aquest temps on ells també intentaran donar resposta al que Déu els està demanant.

Clara és una noia de família noble que, des de la seva infantesa, té la inquietud de buscar Déu i posseeix, ja de natural, una inclinació per tot el que és sobrenatural: assídua en la pregària, reflexiva, ajuda els pobres amb l'almoina...

Després d'un període de recerca, guiada per la mà de Francesc, per mitjà de diverses trobades clandestines amb ell, pren l'opció de voler viure com ell i els seus companys: una vida de seguiment de Jesucrist en pobresa. Captivada i esperonada per l'estil de vida de Francesc, també decideix deixar-ho tot per seguir Jesucrist i el seu evangeli. L'opció de Francesc i la seva conversió serveixen a Clara de model a l'hora de fer la seva pròpia opció de vida.

Ell l'ajuda a posar-se en camí: Jesucrist.

Així, enmig de tots els canvis socials que es van produint en el seu temps i de les noves formes de vida religiosa que van anar sorgint, Clara es va decidir per voler compartir la mateixa vida de Francesc i els seus germans: una vida de pobresa radical, de fraternitat i de pregària.

Clara té divuit anys quan pren l'opció definitiva que marcarà tota la seva vida. Davant els grans projectes que la família tenia per a ella de matrimoni i, per tant, d'augment de la seva situació social i de patrimoni, va haver d'elegir la fugida com l'única forma de realitzar el seu ideal. Clara trenca amb la seva família i amb la seva classe social per viure l'evangeli i seguir Jesucrist.

El diumenge de Rams de 1212, abandona la casa dels seus pares i se'n va a trobar Francesc i els seus companys a la petita església de Santa Maria dels Àngels, als afores de la ciutat d'Assís.

Francesc i els seus germans reben Clara i, després d'admetre-la al seu grup, la van conduir al monestir benedictí de Sant Pau de les Abadesses, un monestir famós pel seu poder i per reunir monges de la més alta noblesa de la regió; posseïa molts béns i gaudia de molts privilegis. Allà és on Clara es va haver d'enfrontar a la reacció de la seva família. Però Clara es troba encara en un procés de recerca.

Després de poc temps, acompanyada de Francesc i de dos germans més, es dirigeix a Sant Àngel de Panzo, un centre més senzill on un grup de dones procurava viure d'una forma nova la conversió a l'evangeli a l'estil dels moviments religiosos de l'època, però Clara no hi va trobar tam-

poc el que desitjava i va continuar amb la seva inquietud.

Clara hi acull, uns dies després, la seva germana Agnès. Després d'enfrontar-se novament a una violenta reacció de la família, Francesc suggereix la possibilitat de començar un grup al petit monestir de Sant Damià que ell mateix havia restaurat amb les seves mans.

Primerament, Clara i Agnès estan soles, però al cap de poc el grup comença a créixer. Les dificultats eren moltes però el valor d'aquestes noies impressiona a Francesc que es decideix a escriure per a elles una Forma de vida. La qüestió era com poder traduir en clau femenina el projecte de Francesc. A Sant Damià, amb l'arribada de noves companyes, va ser possible portar a terme aquest projecte i de forma original. Un projecte que va exigir per part de Clara tota una vida de lluita i d'esforç.

El 1215, el Concili de Laterà va prescriure que les noves comunitats religioses adoptessin alguna de les regles ja aprovades. Clara i les seves germanes, que vivien només amb la Forma de vida que els havia donat Francesc, es van veure obligades a acceptar la regla benedictina. Les divergències amb l'estil de vida desitjat per Clara eren moltes però n'hi havia una que destacava per damunt de totes perquè afectava el punt que Clara considerava indiscutible: la pobresa. La regla benedictina permetia al monestir la possessió i administració de propietats.

Clara va procurar una solució: decideix dirigir-se al Papa i demanar-li el privilegi de viure en total pobresa. El Papa Innocenci

III concedeix el Privilegi de la Pobresa el 1216 (viure sense rendes i sense que ningú els pogués obligar a acceptar-ne).

Més endavant, el Papa encarrega al cardenal Hugolí d'organitzar tot el moviment femení que s'anava creant. Hugolí projectava reunir totes les comunitats femenines que havien anat sorgint sota la mateixa regla redactada per ell mateix l'any 1219. En aquest projecte pretenia també incloure a la comunitat de Clara. Era una regla que es fonamentava en la benedictina i feia

només una ràpida al·lusió a la qüestió de la pobresa. És especialment en aquest moment que el Privilegi de la Pobresa es va convertir en la garantia de la comunitat de Sant Damià. Per això Clara es va preocupar de demanar la confirmació del Privilegi als successors del papa Innocenci III.

Durant els anys següents, ens trobem amb l'esforç eclesial per emmarcar les noves comunitats femenines en un únic projecte, cada vegada més proper al model monàstic i cada vegada més distant del somni que havia donat origen a aquestes comunitats, de forma que el 1247 el papa Innocenci IV promulga una altra regla per agrupar totes les comunitats femenines la qual, tot i permetre les germanes professar la Regla de sant Francesc, permetia que tinguessin possessions i rendes.

Dins del marc d'aquesta lluita per veure aprovada la seva Forma de vida, i malgrat que Clara està malalta des de l'any 1228, moltes vegades prostrada al llit i diverses vegades a punt de morir, va fent a poc a poc el que cap dona no havia gosat fer mai: escriure una Regla per a les seves germanes. Aquesta Regla tardarà més d'un any a ser aprovada.

La vigília de la seva mort, Clara pot besar la butlla papal firmada per Innocenci IV que aprovava la seva Regla.

Acabava la carrera, Clara havia estat plenament fidel a la crida de Déu i ho culminava deixant a les seves germanes per escrit la Forma de vida que haurien de seguir per continuar mantenint-se fidels al seu agosarat projecte de vida. Clara va cedir tot el que va poder, però es va resistir obstinadament quan va veure la seva forma de vida amenaçada en algun aspecte fonamental. Clara es va mantenir fidel a la crida de Déu però també a l'Església.

L'estil de vida de Clara es basa sobretot en tres aspectes: la pobresa, la fraternitat i la pregària.

LA POBRESA

Clara ho va abandonar realment tot: la seguretat de la família, les riqueses i els privilegis d'un llinatge noble, la possibilitat d'un bon matrimoni, l'herència paterna i, fins i tot, la possibilitat d'ajudar generosament els pobres i necessitats, tal com havia estat fent fins aleshores. Va voler viure ella mateixa realment pobra.

La pobresa que vol viure i que realment viu Clara està fonamentada en la pobresa de Jesucrist que, en venir al món, no es va aferrar a l'honor i al poder que li corresponien per la seva condició divina, sinó que es va anorrear, es va fer no-res, i va assumir la condició d'esclau. Va viure la fragilitat pròpia dels éssers humans i, a més a més, va escollir el camí de l'obediència fins a arribar a la mort de creu.

Per a Clara, aquí hi ha l'essència i el nucli de la pobresa, la pobresa és el gran misteri de l'abaixament del Fill de Déu. Aquesta és la pobresa que Clara aspira a viure amb les seves germanes, una pobresa fortament arrelada en la pobresa i en l'anorreament de Jesús. Per tant, la pobresa no és només una virtut o un exercici de tipus ascètic o penitencial, ni tan sols posar les coses i els béns en comú, sinó que la pobresa és voler configurar-se a la persona de Jesucrist; Clara vol viure pobra perquè Jesucrist s'ha fet pobre renunciant a la seva condició divina i fent-se un de nosaltres.

Aquesta forma de concebre i de viure la pobresa és molt més exigent que tenir les coses en comú, demana també viure una pobresa de desarrelament de la pròpia persona, morir a un mateix, a gustos, a criteris... És, en definitiva, una pobresa que brolla de l'interior mateix de la persona. No és una virtut que ha de ser practicada sinó tota una forma, un estil de vida; no és sols un exemple per contraposició al materialisme que regna al seu voltant sinó una opció per Jesucrist pobre.

En la seva Regla, Clara estableix com ha de ser viscuda concretament aquesta pobresa: és viure sense tenir possessions ni a nivell individual ni a nivell comunitari, tan sols tenir l'edifici per a la seva vivenda i la porció de terreny que sigui necessària per a la solitud i silenci del monestir. Es rebutja tota propietat i també les rendes estables que puguin assegurar la subsistència. La pobresa de Clara és una pobresa que no vol seguretats ni garanties de futur.

Clara evita el que es podria haver convertit en una simple dependència de les almoines i, en canvi, introdueix l'aspecte del treball. Clara i les seves germanes vivien del propi treball manual, això és totalment inqüestionable per elles. La manera de viure el treball feia que la comunitat de Sant Damià fos diferent dels altres grups de vida religiosa femenina que aquells mateixos anys florien a Europa.

Com que la pobresa és compromís amb Jesucrist, és una pobresa que abraça tota la persona (dons, qualitats, punts de vista, opcions personals...), no tan sols la part més material. La pobresa és desfer-se de tots aquells lligams que ens priven d'apropar-nos a Déu. La inseguretat externa no garanteix per si sola la pobresa absoluta, una pobresa exterior sense un despreniment no és significativa. La pobresa de Clara no consisteix només en la renúncia a la possessió de totes les coses terrenes, sinó que també inclou la renúncia a tot allò que pot proporcionar seguretat a la persona humana.

LA FRATERNITAT

L'altre aspecte fonamental de l'estil de vida de Clara és el de la fraternitat.

Com en la pobresa, la fraternitat té la seva font i la seva base en la persona de Jesucrist i forma part del seu seguiment. Jesucrist ens ensenya a reconèixer i a tractar Déu com a Pare. Ell és el germà gran

per excel·lència i, per tant, nosaltres compartim aquesta filiació en el seu seguiment. Així, la fraternitat no és només una agrupació de persones que viuen juntes sinó un grup de persones aplegades i cridades per Déu mateix a viure d'una forma concreta.

La primera forma de concretar aquest ideal de fraternitat és la igualtat entre totes. Clara acull noies de diferents classes socials amb els mateixos drets i oportunitats, noies que són acollides com a do de Déu i com a vertaderes germanes per diferent que sigui el seu origen social. Totes les germanes són corresponsables del creixement de la comunitat. Hi ha un objectiu que és fonamental: cercar el bé comú en la comunitat, tots els mitjans han d'estar encaminats a aconseguir aquest objectiu. Clara no es cansarà de repetir-ho una vegada i una altra.

I Clara crea una fraternitat realment democràtica. És molt important la col·laboració i la participació de totes les germanes en la marxa i en el bon funcionament de la fraternitat. Els instruments que ajuden a fer-ho són, en primer lloc, el capítol setmanal. El capítol és la reunió setmanal de totes les germanes per tal de distribuir tasques, de parlar de les coses que han de fer funcionar millor la fraternitat, un espai de diàleg i de comunicació on compta el parer i l'opinió de totes les germanes. És l'estona privilegiada per compartir, per créixer, per animar-se mútuament.

Una altra eina, original de Clara, és la institució del grup de les germanes discretes, un consell format per vuit germanes que han de ser consultades obligatòriament per l'abadessa en tot el que faci referència a la forma de vida abraçada per elles.

Dintre d'aquest tema de la fraternitat, Clara afronta amb una gran novetat la missió i el servei de l'abadessa. L'abadessa, contràriament a les formes monàstiques de vida religiosa de l'època, ha de viure igual

LA PREGÀRIA

Clara va ser una persona molt contemplativa i va viure al llarg de tota la seva vida una relació estreta i íntima amb el Senyor. Aquesta experiència de pregària va ser la que va sostenir tota la seva opció de vida per mantenir-se fidel fins al final, amb totes les dificultats i oposicions. Si Clara no s'hagués alimentat assíduament i fidelment de la Paraula de Déu, si no l'hagués reflexionat, assimilat, fet pregària i vida, no hauria pogut avançar amb aquesta fermesa i claredat tan grans en el seu projecte de

vida tan agosarat.

que totes les germanes, des de les coses més ordinàries com el vestit o el menjar fins a no tenir cap mena de privilegi. Està sotmesa a totes les exigències de la vida comunitària. Clara expressa clarament que l'abadessa ha de ser la serventa de les germanes; per exercir la seva missió ha de tenir una cura materna envers elles, no un domini ni una superioritat.

La contemplació és per a ella una dimensió essencial de la seva forma de vida, inseparable de la vivència de l'Evangeli. En Clara, viure l'evangeli, seguir Jesucrist pobre... porten en si la contemplació.

Hi ha molts altres detalls que són també nous en la manera de concebre la fraternitat per part de Clara. Hi ha una predilecció per a les germanes malaltes, fràgils o afligides. La Regla prescriu una atenció especial envers aquestes germanes; no només les malaltes físicament sinó també espiritualment (desanimades, febles, dèbils...). Si hi ha alguna preferència, aquestes són precisament les germanes preferides de la comunitat.

L'espiritualitat de Clara està fortament centrada en el tema del seguiment de Jesucrist i de la relació esponsal. Parlar de relació esponsal és parlar de relació preferencial. La relació esponsal amb Déu vol dir que el preferim, que l'anteposem, que optem per Ell abans que per cap altre valor o estil de vida.

Dins del tema de la fraternitat hi ha detalls que en Clara tenen la seva màxima importància i són també significatius dins de tot el seu original projecte de vida. Per exemple, per a Clara la comunicació és fonamental: el silenci no és absolut, ni és un valor per ell mateix, és senzillament un mitjà per ajudar a mantenir el clima de pregària.

Per a Clara, la unió amb Déu no va lligada a la virginitat en si sinó a la condició de batejats. La relació amb Déu és quelcom inaccessible i necessari, a més a més, a tot creient.

ELS ESCRITS DE SANTA CLARA

Clara és una de les poques figures femenines d'aquesta època que van deixar textos escrits. En conservem vuit: la Regla (text legislatiu), el Testament (text exhortatiu de caràcter autobiogràfic), les Cartes (4 cartes a Agnès de Praga i una a Ermentrudis, de dubtosa autenticitat) i la Benedicció (text litúrgic).

La Regla

Clara va haver de lluitar tota la seva vida per aconseguir una legislació que expressés la seva Forma de vida d'una manera adequada. La Regla no va ser el resultat només de la redacció de Clara a partir d'un moment donat, sinó que recull tota l'experiència de vida comunitària a Sant Damià al llarg dels anys, aportant les vivències de la vida de cada dia tant de Clara com de les seves germanes. Clara agafa com a base la Regla de Francesc, però també els altres textos legislatius que havia hagut

d'anar assumint en el temps (les regles d'Hugolí i d'Innocenci IV). El seu text és aprovat el 9 d'agost de 1253. És la primera Regla per a dones escrita per una dona.

En la Regla hi trobem tota l'organització de la vida comunitària i la descripció de la Forma de vida volguda per Clara i les seves germanes. Clara és flexible i oberta a l'hora de regular la vida de la seva fraternitat (les germanes malaltes, els vestits, els diners, el silenci, les sortides, la missió de l'abadessa...). El punt de vista de Clara és plenament humà i evangèlic.

El Testament

Igual que sant Francesc, santa Clara deixa un Testament; l'escriu en una de les seves crisis al llarg de la seva malaltia, però no en l'última agonia; de totes formes, és un moment de la seva vida on es veu ja cap al final i no sap el resultat del combat en el qual està lluitant; la incertesa de tenir una Regla que no se sap si serà mai aprovada.

En el Testament, evoca els començaments de la seva Forma de vida, parla d'ella mateixa, de Francesc, de les seves germanes, de la seva opció per la pobresa, del seu vincle amb els germans menors. És també una acció de gràcies i un estímul per als altres. El Testament és un cant a la fidelitat i, especialment, un cant a la pobresa. Darrere de les línies del Testament s'hi poden percebre les pressions, les dificultats, la incertesa... de Clara per poder seguir endavant amb l'aprovació de la seva Forma de vida.

Les Cartes

Clara va mantenir una correspondència epistolar amb Agnès de Praga. N'hem conservat quatre cartes. Segurament n'hi va haver més però no s'han conservat o no han arribat fins a nosaltres.

(1ª Carta: 1234; 2ª Carta: entre 1234-1238; 3ª Carta: 1238; 4ª Carta: 1253).

Agnès era filla del rei de Bohèmia i de la reina d'Hongria. Després de diverses propostes de matrimoni (fins i tot amb l'emperador Frederic II), que ella va rebutjar, construeix una església als germans menors quan arriben a Praga (1232) i funda un hospital al qual és agregat el monestir de Sant Salvador, al qual ella mateixa entra el 1234.

El propòsit d'Agnès era viure com Clara i les seves germanes i per això van mantenint aquesta relació epistolar.

Les quatre Cartes a Agnès revelen la correspondència d'amistat entre dues

dones que volen viure la mateixa Forma de vida. Tot i que el llenguatge és més aviat ampul·lós i complicat, revelen el ric món interior de Clara, la seva intensa vida de pregària i la seva profunda espiritualitat. Les cartes són com una descripció de la interioritat de Clara: apassionada per Déu i per la recerca de Déu; viu la fe com una experiència amorosa; dona alegria, una alegria que brolla de la fidelitat a la pròpia vocació i de l'experiència que té de Déu.

Clara no descriu mai la seva experiència en primera persona però és per a nosaltres una verdadera mestra de l'experiència espiritual.

Hi ha una altra carta a Ermentrudis de Bruges (filla del magistrat de Colònia que es va instal·lar en un eremitori a Bruges. Havent sentit parlar de Clara, emprèn una peregrinació cap a Assís però Clara ja ha mort quan ella hi arriba. Transforma el seu eremitori en un convent de Germanes Pobres).

Sembla que aquesta carta és un resum o fusió de les dues cartes que Clara li hauria escrit. De totes maneres, és un escrit de dubtosa autenticitat.

La Benedicció

Clara, abans de morir, beneeix les seves germanes, presents i futures. ¿Va ser posat per escrit aquest text? ¿Ja l'havia compost Clara abans de morir? No ho podem saber del cert. Però el que és cert és que la Benedicció de Clara la podem qualificar d'autèntica i recull segurament el que anava dient a les seves germanes en els últims dies de la seva vida. Una Benedicció on hi som incloses totes les germanes.

Que això sigui una invitació a llegir els escrits, i a veure també en Clara una ajuda, una companya, una mestra espiritual en el nostre camí, siguem on siguem, d'experiència de Déu i de camí cap a Ell i cap els germans.

JESUCRIST EN ELS PETITS

LLORENÇ SAGALÉS

"...Tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, a mi m'ho fèieu..." (Mt 25,40)

L'Evangelí de Mt 25,31 no ens hauria de despistar. Jesús parla del judici de Déu als "jueus" i, per tant, els parla adaptant-se a la seva forma de conèixer el judici en l'Antic Testament, amb el símbol jurídic del doble resultat: uns són els que se salven (justos) i altres els que es condemnen (injustos). Però no hauríem de llegir aquesta paràbola com una espècie de "reportatge" descriptiu que ens anticipés quelcom que alguna vegada ocorregués al final dels temps; sinó com el desvelar-se d'una situació en què l'home es troba posat davant una decisió. La paràbola és un càntic a la responsabilitat lliure de l'home per a que es decideixi i es lliuri disponible al "sí" de Déu que l'atrau des del germà, des del tu que li surt a l'encontre. Per a descobrir la clau de l'escena de l'Evangelí d'avui, hem de dirigir la mirada al centre del text. ¿Quin és? El punt central és la meravellosa identificació de Jesús amb el més petit dels seus germans els homes. Jesús es fa trobadís de manera privilegiada en el famolenc, en el que es mor de set, en l'immigrant, en el sense sostre, en el que ha estat desposseït de tot, en el malalt, en el pres. I no només "està" en ells, sinó que ho "és". De manera que el qui no passa de llarg i es posa al seu abast, es deixa afectar per Crist; i més que fer una obra de misericòrdia, permet que l'habiti l'Amor, ressuscita, entra en la Vida. El que és sorprenent no és que en una escena evangèlica del judici com aquesta no es parli d'oració, de pietat religiosa o de sacrificis com a condicions de la

salvació; el que és sorprenent de veritat és que la misericòrdia i la tendresa es converteixin en oració i lloança, en el criteri del judici de salvació, en l'únic necessari. Però llavors som abocats a una tensió encara més alta. Perquè després d'haver conegut l'amor sense límits de Crist, si per entrar en la veritable vida s'ha d'estimar amb misericòrdia, amb una exigència inaudita, ¿qui podrà salvar-se? Doncs nosaltres no estimem així. No queda més remei que preguntar-li-ho a Jesús; i les seves res-

postes sempre són tremendament senzilles. ¿No és Mateu l'Evangelí dels "petits", dels humils i dels febles? Per a Jesús es tracta només de fer-se "petit": "*Si no us feu com els nens petits, no entrareu en el Regne dels cels*", els diu als deixebles. ¿Per què? Perquè el qui se sap tan pobre i buit que ja no posseeix ni amor per oferir, és precisament el qui pot deixar tot l'espai a Déu perquè estimi en nosaltres. La nostra petitesa li commou tant el seu cor vulnerable, que Déu no pot resistir-se a descendir a la nostra llar i sopar amb nosaltres. Per això, quan ens sentim

ja germanament incapaços d'estimar, en comptes de desesperar-nos, hauríem de callar, romandre en silenci i dormir com els nens de nit, perquè per fi deixem de destorbar a Déu i aquest, sense que ens adonem, pot estimar el proïsme a través nostre. No es tracta de guanyar el judici de la salvació, sinó de "perdre'l" per poder-lo rebre com un regal. Aquesta és la clau de l'Evangelí de Mt 25. Deixeu que Crist ens regali la salvació que no ens mereixem. Com? Fent-nos petits i estimant el proïsme amb l'amor de Crist. I de fet, si en cadascun dels nostres germans més petits està Crist, llavors quan ens trobem amb els homes més miserables, ens estem trobant ja amb el propi jutge. Encara que, això sí, un jutge que mor d'amor per mi i que és el salvador de tots.

A la meua àvia Genoveva li agradava dir que el dia del judici ens sortiran a rebre a la porta del cel tots aquells a qui hem tancat la porta: els malalts que ens esperaven i no hem visitat, els estrangers que hem menyspreat, els famolencs amb els que no hem volgut compartir el nostre menjar, els nens que hem avortat abans de néixer o els ancians als que hem fet fora de casa. Per a vergonya nostra, tots ells ens suplicaran que entrem a participar del banquet etern. Ho faran sense rancúnia. I la seva alegria serà immensa si, mentre plorem, els deixem que ens rentin els peus. ¿Ens deixarem rentar per Crist?, ¿li permetrem que estimi als nostres germans més pobres a través nostre?, ¿acollirem la gràcia de la petitesa? Llavors sí que no hem de tenir por, doncs l'esperança supera tot temor.

I JESÚS ES COMPADÍ I EL TOCÀ...

FRA JESÚS ROMERO

Impur! Impur! Un crit dins el bullici de la ciutat... Gent que es gira, corre i s'aparta deixant pas a corre-cuita a aquella veu sobtada que segueix udolant: *Impur! Impur!* ¿Podem imaginar-nos l'escena? Anar tranquil·lament per la nostra dreta i veure venir algú tal com és descrit en el llibre del Levític (13,1-2.45-46)? *Els qui pateixen del mal de la lepra han d'anar escabellats, amb els vestits esquinçats, tapats fins a la boca, i han de cridar: "Impur, impur!"... i han de viure sols, fora del campament.*

Penso que sense aquesta descripció del que havia de fer un sospitós de tenir el mal de la lepra que ens dóna el llibre del Levític en el seu capítol 13, se'ns faria difícil d'entendre i d'aprofundir les implicacions del gest de Jesús que trobem a l'Evangeli de Marc (1,40-45).

Per començar, ja és un atreviment que un leprós s'agenolli davant Jesús per demanar-li quelcom. *¿Com s'hi atreveix?* –podríem dir tot sintonitzant amb la gent que envoltaria el Mestre en aquell moment. *¿Com s'atreveix a molestar el Mestre posant-nos a tots en el perill de no poder entrar durant setmanes al Temple per adorar Déu? ¿Com s'atreveix a posar-nos a tots en el perill del mateix contagi de la malaltia?* No és difícil de pensar que, com a bon rabí que era considerat, tothom estaria esperant la lògica reacció de Jesús expulsant aital persona del seu davant..., però no és així: **Jesús sempre ens sorprèn.** El leprós hi

arriba suplicant-li: *Si voleu, em podeu purificar.* I Jesús no sols és el Déu que acull la nostra súplica descarnada en els moments de més dificultat (aquells moments dolorosos en què tothom sol donar-nos l'esquena i ens abandona): és també **qui s'atansa i ens toca.** *Jesús, ens diu el text, compadit, el tocà amb la mà i digué: "Sí que ho vull: queda pur".*

Però, encara hi ha més: Jesús, tocant el leprós, se la juga davant tothom. Un comentari del narrador en el nostre Evangeli ens passa sovint desapercebut: *Però ell (el leprós guarit), així que se n'anà, començà a proclamar-ho davant la gent i de fer-ho conèixer pertot arreu, tant, que Jesús ja no podia entrar manifestament als pobles, i havia de quedar-se a fora, en llocs despoblats.* Jesús ja no

pot entrar manifestament en les viles i pobles..., perquè qui toca un leprós s'ha contagiats de la seva impuresa, s'ha tornat ell mateix impur. Misteriosament es fan realitat aquelles paraules del profeta Isaïes (53,4b): *Ell portava les nostres malalties i havia pres damunt seu els nostres dolors*. Ell es fa un com nosaltres, llevat del pecat, amb totes les seves conseqüències per tocar-nos, per guarir-nos, per fer-nos sentir que allò que Ell més desitja en aquest món és que quedem purs de tot allò que ens ofega, de tot allò que ens esclavitza, de tot allò que no ens deixa ser autènticament humans.

Uns capítols abans, en el mateix Evangeli (Mc 7,14-23) ja havíem escoltat de llavis de Jesús aquella frase contundent: *Només allò que surt de l'home el contamina*. I el narrador aprofitava les explicacions de Jesús per dir a la seva comunitat que *així declarava que, davant Déu, tots els aliments són purs*. Amb la guarició del leprós m'atreveixo a dir que, en bona lògica, **així Jesús ens declara que, davant Déu, tots els éssers humans tenen una dignitat** que ens demana situar-nos davant els seus problemes, les seves mancances, les seves malalties de tota mena (físiques, mentals i espirituals) no com el jutge que els assenyalava amb un dit acusador i els declara impurs i allunyats de Déu i de la seva compassió, sinó com ho féu

Jesús que s'atansa i toca per portar (en el nostre cas fins a on humanament puguem i sempre amb l'ajut de Déu mateix), una paraula d'ànim, d'esperança, d'escalf i de solidaritat enmig d'un sistema econòmic i social que cerca convertir-nos en illes per poder-nos manipular millor o que crea els seus propis impurs bandejant-los de la societat perquè si no produeixen fan nosa.

Sí, Jesús ens convida a fer com Ell, a no veure ningú com a impur, sinó com a germà, ens convida a servir la dignitat de les persones, ens convida a ser valents com Ell ho fou.

PASSIÓ, MORT I RESURRECCIÓ. ¿PER QUÈ MATEN JESÚS? ¿PER QUÈ MOR JESÚS?

FRA LLUÍS ARROM

¿Per què mor Jesús? ¿Per què el maten? ¿Quin és el sentit profund de la seva mort? Per introduir aquest tema, hi ha un text de l'evangeli de sant Joan 11, 47-52, en el qual el Sanedrí es reuneix, després de la resurrecció de Llätzer i discuteixen què s'ha de fer amb Jesús. I allà, el Summe Sacerdot Caifàs diu que a Jesús se l'ha de matar. Però és interessant el motiu. Caifàs dirà: "Val més que mori un sol home pel poble que no pas que es perdi tot el poble". Sant Joan en fa una lectura molt interessant perquè la intenció de Caifàs és eliminar Jesús perquè fa nosa, i vol convèncer els altres membres del Sanedrí que és important que mori Jesús perquè la nació jueva està en perill per culpa seva. Però sant Joan fa una lectura molt més profunda d'aquest fet: ho està dient el Summe Sacerdot perquè aquell any va profetitzar, va dir una cosa que venia de Déu: "Jesús realment havia de morir pels pecats del seu poble". Havia de morir pel seu poble i per aplegar tots els fills de Déu dispersos.

Aquest passatge ens ajuda a entendre la mort de Jesús. En un sol paràgraf trobem les dues lectures de la mort de Jesús: la mort de Jesús per motius purament històrics i el sentit profund d'aquesta mort. Sant Joan ens interpreta la mort de Jesús quan diu què significa per a l'home, què

s'està dient de Déu; Caifàs simplement està expressant la voluntat humana de matar Jesús.

¿Per què volen matar Jesús?

Jesús era considerat per molta gent, en aquell moment, com el Messies d'Israel. De fet, és el que està dient Caifàs. Per tant, algú que desperta expectatives messiàniques és algú –ens dirà Caifàs– que provoca una revolta contra Roma i que pot provocar la destrucció de la nació jueva amb el seu temple.

No era aquest el motiu autèntic pel qual Caifàs volia matar Jesús. Hi havia hagut persones, i després n'hi va haver, que es consideraven el Messies i això no va ser mai un motiu pel qual el Sanedrí condemnés a mort ningú. Jesús, considerat Messies pel poble, és perillós perquè a la vegada té un concepte de si mateix que trastoca profundament la relació d'Israel amb el seu Déu.

Hi ha un moment, quan Jesús entra a Jerusalem el diumenge de Rams, que el poble l'aclama com al seu Messies, que els evangelis ho interpreten com un Messies suau i dolç, un Messies humil, llegint el llibre de Zacaries. Per tant, el Messies-Jesús no és el Messies que vol la independència d'Israel enfront de Roma, no és cap terrorista, no està emparentat amb els zelotes.

Seguint la profecia de Zacaries, aquest Messies amb el qual Jesús mateix s'identifica, és un home pacífic, humil, muntat damunt d'una somera, damunt d'un burret, que vol destruir les armes de guerra, que vol ser un príncep de pau.

Hi ha un moment molt important en aquest procés contra Jesús que serà l'expulsió dels mercaders en el temple. Estem acostumats a pensar que és un acte tan violent que provoca la por dels sacerdots

i volen eliminar Jesús. No és un acte de Jesús el que provoca la seva mort. No és tan important com a vegades ens pugui semblar, perquè si hagués estat tan important els guardes haguessin detingut Jesús, i no ho van fer. Fins i tot en el Sanedrí, quan Jesús és acusat, no l'acusen d'haver expulsat els mercaders en el temple. Això és significatiu. Vol dir que el que havia fet Jesús no estava tan mal fet. De fet, Jesús havia volgut posar ordre a l'atri dels gentils, perquè aquell lloc, que havia de ser un lloc de pregària pels gentils que es volien acostar al Déu d'Israel, s'havia convertit en un mercat per aprofitar-se'n la classe sacerdotal. Segurament que molta gent va aprovar aquest gest de Jesús.

El que va portar Jesús a la mort és la interpretació del que Ell havia fet, quan Jesús dirà: "Destruïu aquest temple i en tres dies el tornaré a aixecar". I, en el Sanedrí, quan Jesús compareix davant d'ell, és l'acusació que porten contra Jesús, que ha dit "destruïu el temple i en tres dies l'aixecaré". És fins i tot la burla que li fan quan està clavat a la creu. Jesús va voler dir amb aquestes paraules que la missió del temple, com a expressió de la presència de Déu enmig d'Israel, era atraure, com deien els profetes, tothom cap a Déu: totes les nacions afluiran a la muntanya del Senyor. Jesús està dient que aquest temple, sobretot el nucli del temple que eren els sacrificis d'Israel cap al seu Déu, es realitzaven en Ell. Ell era l'autèntic temple del Senyor, on l'home es trobarà amb Déu, on tots els homes es trobaran amb Déu.

En aquell moment no l'entenen. Però sant Joan també afegirà que després d'aquestes paraules de Jesús que ni els deixebles no varen entendre, quan va ressuscitar les varen entendre, van comprendre que l'Escriptura parlava de Jesús parlant del temple i dels sacrificis.

Jesús resulta una persona molt molesta per a les autoritats d'Israel perquè s'ha-

via situat a si mateix en el cor de la religió jueva. Llegim moltes vegades als evangelis com Jesús diu a un pecador, al paralític per exemple, “els teus pecats queden perdonats”. I en el Sermó de la Muntanya diu: “Se us va dir, però jo us dic”. I en altres moments dirà: “Qui estima el pare i la mare més que a mi, no és digne de mi”. Jesús s’autodesigna a si mateix com el Fill, i a Déu com: “el meu Pare, Abba”. Fins i tot Jesús parlarà de si mateix com el Fill de l’Home. El Fill de l’Home és una figura que apareix en el llibre de Daniel, al capítol 7, una figura transcendent, que introdueix la reialesa de Déu també a la terra, que ve damunt dels núvols del cel. Jesús parlarà de si mateix com a Fill de l’Home, com aquell que té potestat per perdonar els pecats, com aquell que és senyor del dissabte o com aquell que és el jutge escatològic. Jesús parlarà del Fill de l’Home també com aquesta figura transcendent, aquesta figura gran, que a la vegada s’identifica amb l’afamat, amb el qui té set, amb el despullat, amb el foraster, amb el presoner, amb el malalt, amb el pobre, amb el que sofreix. I Jesús posarà aquesta imatge del Fill de l’Home al costat del títol messiànic. Per tant, quan Jesús es deixa proclamar Messies pel poble el diumenge de Rams, Ell, que fins aquell moment no havia permès que l’anomenessin Messies, ara relaciona el messianisme amb aquesta altra figura que és la figura del Fill de l’Home.

També la figura del Fill de l’Home, Jesús l’entendrà al costat d’una altra figura de l’Antic Testament, que és la del Servent de Jahvé. Jesús dirà: “El Fill de l’Home ha vingut no a ser servit sinó a servir i donar la seva vida en rescate per molts”. És una cita del quart càntic del Servent de Jahvé, que ha vingut a donar la seva vida en rescate per molts. D’aquesta manera Jesús es presenta com a Messies. El poble no necessàriament ho entén així. El poble

veu Jesús com aquell que ha despertat la seva esperança que canviarà la seva situació desgraciada. I per a ells, la situació desgraciada és la dominació romana. Anhelan la llibertat. Anhelan alliberar-se del jou de l’imperi romà. Anhelan molt que hi hagi una justícia on no hi hagi corrupció, però pensen encara en un regne que s’imposa pel poder de les armes. Jesús es distancia totalment d’aquest concepte de Messies, i quedarà molt clar quan Caifàs li pregunta: “¿Ets tu el Messies?”, i Ell diu: “Sí, i veureu al Fill de l’Home assegut a la dreta del poder de Déu”. Jesús interpreta el seu messianisme a la llum de la figura del Fill de l’Home, la figura dels darrers dies, la figura definitiva del Fill de l’Home. I això ho afirma clarament quan no té cap poder, quan poden fer amb Ell el que volen.

En aquest sentit també són clares les paraules de Jesús a Ponç Pilat: *Sí, sóc rei, però si el meu regne fos d’aquest món tindria soldats que em defensarien. No tinc soldats. El meu poder no és el poder de les armes, no és el poder dels reis d’aquest món. El meu poder és el poder de la veritat.* Per això dirà a Pilat: “Tot aquell que és de la veritat escolta la meua veu”. La veritat està destinada a regnar en la humanitat i en el món, però no es pot imposar per les armes, la veritat és acollida per la intel·ligència, pel cor de l’home. I s’imposa per la seva pròpia bellesa i coherència, aquesta coherència i bellesa que brillarà d’una manera molt particular a la creu de Jesús, quan Ell estigui clavat a la creu. Per això dirà: “Quan seré aixecat damunt la terra (o sigui, crucificat) atrauré tothom cap a mi”.

Tornant al motiu pel qual Jesús és eliminat, penso que davant la figura de Jesús només et podies situar de dues maneres: o aculls Jesús amb tota la seva pretensió com aquell que t’està dient que *el camí per arribar a Déu, el Pare, sóc Jo, i ha de passar per mi*; o el refús, el rebuig.

Si Jesús s'hagués quedat a Galilea, molt probablement no hagués mort. Però Jesús arriba a la capital de la nació, a Jerusalem, i allà, aclamat com a Messies, sí que es torna profundament perillós, perquè si el poble reconeix Jesús com a Messies això implica no només un canvi polític sinó un canvi religiós total. Si els sacerdots haguessin vist en Jesús només un agitador polític, la qüestió hagués estat sobretot un afer dels romans, no del Sanedrí. El Sanedrí veu que perilla l'essència de la fe jueva: *Si el nostre poble acull a Jesús de veritat com el seu Messies, la nostra fe haurà de passar per Jesús*. I això queda molt ben expressat quan Jesús dirà: "Destruïu aquest temple i en tres dies el tornaré a aixecar". Jesús està al·ludint, d'aquesta manera, que els sacrificis ja no faran falta perquè l'autèntic sacrifici es realitzarà en Ell.

Jesús, doncs, morirà per aquestes causes i podem dir que es fica a la boca del lleó anant a Jerusalem, deixant-se proclamar Messies per la població, no seguint les expectatives triomfalistes del poble i, a la vegada, sense abandonar mai la seva pretensió com a Fill, com aquell que és l'autèntic camí cap al Pare. Sabem després el procés. Els sacerdots volen eliminar Jesús d'una manera ràpida, d'una manera que el poble no tingui temps a reaccionar perquè el poble estima Jesús, l'admira, el segueix. Per això, els va molt bé que Judes els digui on s'amaga Jesús de manera que el podran processar molt de pressa durant la nit, i així entregar-lo ràpidament als romans i pressionar el procurador romà perquè elimini Jesús. D'aquesta manera Jesús mor.

Humanament parlant, doncs, Jesús morirà perquè les autoritats no creuen en la pretensió de Jesús; però també a causa de la traïció d'un dels íntims, també a causa de la covardia del procurador romà, que malgrat s'adona que Jesús no

és un Messies perillós per a Roma, prefereix l'ordre a la justícia. Jesús, doncs, morirà com a víctima de manipulació, víctima de covardia, de sentiments insospitats. Curiosament sabem per la història que Caifàs, pel seu gran afany de poder, va portar la nació jueva al desastre l'any 70, quan ell havia dit: "És millor que mori un home pel poble que no tot el poble mori a causa d'Ell". Per tant, allò que ell diu que volia preservar va esdevenir precisament per culpa seva o de la seva pròpia família. Humanament, podem dir que Jesús mor víctima de la duresa de cor, de la covardia, de la crueltat, del que nosaltres anomenem el pecat.

¿Per què mor Jesús?

Però després hi ha el sentit profund d'aquesta mort. No només els apòstols i evangelistes volen descobrir el sentit profund de la mort de Jesús sinó que Jesús mateix dóna un sentit a la seva pròpia mort. Hi ha algunes paraules de Jesús que ens ajuden a descobrir el sentit que trobava a la seva mort. I Jesús extreu el sentit de l'Esclat, en particular del llibre d'Isaïes, el quart càntic del Servent de Jahvé, que està al capítol 52-53 d'Isaïes.

Quan Jesús dirà: “El Fill de l’Home no ha vingut a ser servit sinó a servir i donar la seva vida en rescat per molts”. El servent de Jahvé donarà la seva vida en rescat per molts. També a les paraules de la institució de l’Eucaristia es torna a repetir aquesta mateixa idea. Aquesta és la sang de l’Aliança vessada per molts, diran sant Marc i sant Mateu. Vessada per molts. Jesús està donant d’aquesta manera un sentit a la seva pròpia mort. *La meva mort no és simplement un assassinat sinó que és per vosaltres.* És el que anomenem mort vicària. És un concepte que costa d’acceptar en els nostres temps però que està molt present en el Nou Testament. Jesús mor per nosaltres. La seva mort és com la mort i el sofriment de l’home pecador, que és el que Ell assumeix.

El Nou Testament intentarà explicar-ho a la llum d’Isaïes i també, d’una manera molt especial, a la llum del culte jueu. Hi havia en l’espiritualitat jueva, a la Bíblia, com una aspiració tan exigent, tan profunda, a estimar Déu, a correspondre’l, a honorar-lo, que provocarà així una crítica al culte. Isaïes, Salmistes i Profetes s’adonen que no n’hi ha prou amb oferir sacrificis d’animals en el temple sinó que el Senyor demana docilitat, obediència —és el que dirà Samuel al rei Saúl: “Déu prefereix la teva obediència als teus sacrificis i holocaustos”. Isaïes recordarà que el Senyor prefereix molt més que siguem justos, equitatius, que sapiguem acollir l’orfe, la vídua, l’estranger... Aquest és el culte veritable: que sapiguem confiar en el Senyor, que li oferim un sacrifici d’acció de gràcies. Això apareix al llarg de tot l’Antic Testament.

Però, a la vegada, els sacrificis no es varen suprimir. En realitat això és perquè l’home creient s’adona que mai no arriba a oferir a Déu una vida tan coherent, tan neta, tan pura, que sigui un sacrifici agradable a Déu. És una manera de dir: *mai*

amb la meva vida jo no puc de veritat ser una expressió acabada del que Déu es mereix, del que el meu creador i salvador es mereix. Sempre experimentem, constantment, el nostre pecat, les nostres incoherències i la necessitat d’una expiació, d’un demanar perdó. Israel ho feia a través dels sacrificis d’animals, en particular el ritus de Yom Kippur, el dia del perdó, quan s’ofereix i s’espargeix la sang de l’animal sacrificat dins del Sant dels Sants del temple on habita Déu. D’aquesta manera, simbòlicament, el pecat d’Israel dipositat en aquell animal sacrificat, toca aquell que és santíssim i Israel queda purificat. De fet, la paraula que s’utilitza en el Nou Testament per expressar el misteri redemptor de Jesús serà propiciació, que és la traducció de la paraula grega que designava la tapa de l’Arca de l’Aliança, que és el tron de Jahvé. La sang de l’animal tocava la tapa de l’Arca de l’Aliança, el propiciatori, el tron del Senyor. Quan es diu que Jesús és el propiciatori, s’està dient que “Jesús és realment el sant, el bo, el just”. D’alguna manera, el pecat de l’home, la nostra crueltat, la nostra covardia, la nostra incredulitat, han tocat allò que és santíssim, el cos i l’ànima de Jesús, que és a la vegada el Fill del Pare, que és Déu amb el Pare. Per això, els sacrificis no són necessaris.

Hi ha un salm, el salm 40, en el que es diu: “Tu no vols sacrificis ni holocaustos però m’has format una orella...”, en el qual el salmista està dient a Déu: *Els sacrificis Tu no els necessites. Tu m’has format una orella per escoltar-te i, per tant, per obeir-te, i això és el que Tu vols, que jo faci la teva voluntat. I és el que jo vull fer.* Això es va realitzar en Jesús. Així és com ho interpreta la carta als Hebreus, en la qual substitueix la paraula *orella* per la paraula *cos*. I la carta als Hebreus transforma aquest salm en un diàleg entre Jesús i el seu pare: *M’has format un cos, per això vinc a fer la teva voluntat. Tu no vols ni el sacrifici ni*

l'expiació. M'has format un cos. És el Fill del Pare que ha assumit la nostra existència humana, plenament. Podríem dir que tota la seva existència humana és orella, és escolta a Déu, a la seva paraula, i és obediència, és correspondència, és amor al Pare. I aquest amor i fidelitat al Pare s'ha manifestat fins a l'extrem, fins a morir en la creu. No és que el Pare hagi fabricat una creu per al seu fill Jesús, sinó que la fidelitat de Jesús a la missió encomanada pel Pare li ha comportat morir d'una manera terrible, en una creu.

Jesús no ha vingut a un món neutre, a un món innocent, sinó a un món profundament amarat de pecat, d'injustícia. Jesús ha vingut a portar la llum del seu Pare, la llum que Ell transparenta, profundament benèfica, sanadora, alliberadora. I la seva presència enmig del món ha estat refusada. Però Jesús no podia, si era fidel al Pare, renunciar al que Ell era. Jesús havia de dur el seu anunci fins al final, fins a Jerusalem, fins al temple, fins a les autoritats del seu poble, encara que això li costés la vida.

Jesús, obeint al Pare, sense refusar la mort, acceptant la tortura i el rebuig, sense utilitzar el poder, morint en una creu, coherent amb tot allò que Ell havia ensenyat, perdonant els botxins i els qui l'havien abandonat, dient "Pare, perdona'ls perquè no saben el que fan". Jesús confiant-se en les mans del seu Pare, Jesús assumint tota l'existència humana amb tot el seu sofriment, ha obeït al Pare, i ha estimat sense límits. És l'expressió acabada de la fidelitat humana a Déu, perquè Jesús és home com nosaltres, els homes que realment tenim poca cosa a oferir al Pare; tanmateix tenim el nostre germà gran Jesús que s'entrega al seu Pare en nom nostre. D'aquesta manera també es pot entendre la mort vicària de Jesús per nosaltres. Jesús no podia alliberar-nos del pecat sense assumir-lo, sense permetre

que aquest pecat el toqués. I Jesús va deixar que el pecat de l'home el toqués, el torturés, el triturés, l'aniquilés. Fins i tot, d'una manera misteriosa com ens dirà sant Pau: "Jesús es va fer maledicció per nosaltres". Jesús experimenta la llunyania que sent o que viu l'home pecador. Per això aquest crit a la creu: "Déu meu, Déu meu, per què m'has abandonat". Però Jesús ho experimenta d'una manera molt més radical, perquè Jesús havia viscut la unió amb Déu, amb el Pare, d'una manera per a nosaltres inimaginable; per tant, la separació del Pare també resulta inimaginable per a nosaltres.

Amor sense límits

Jesús ha volgut davallar al més profund de la misèria i del dolor humà. L'ha assumit tot, se l'ha fet completament seu. Per això, quan la resposta del Pare sigui la resurrecció de Jesús, tota aquesta negativitat ha estat superada, ha estat vençuda. Jesús clavat a la creu s'ha manifestat molt més fort que tota la dolenteria humana.

Impressionen especialment les paraules de Jesús: "Pare, perdona'ls perquè no saben el que fan". L'odi, la burla, la injustícia, la crueltat, la tortura no aconseguïen desesperar Jesús, no aconseguïen que Jesús maleeixi aquells que li estan fent mal sinó que demana al Pare que els perdoni i, fins i tot, els excusa: "No saben el que fan". L'amor de Jesús es manifesta d'una manera molt més radical i molt més profunda encara. Per això, en aquest moment de la creu, Jesús venç l'odi; l'amor és molt més gran que l'odi. Jesús no deixa mai de viure unit amb el seu Pare i de confiar en Ell, encara que visqui l'horror de sentir-se abandonat per Ell. Jesús mor pregant. D'aquesta manera, la buidor, la tenebrositat del nostre pecat i del nostre mal són superades per l'amor, per la confiança de Jesús.

Jesús, morint en la creu, ens fa visible, d'una manera molt diàfana, molt clara, allò que havia vingut a ensenyar-nos. Per això, d'alguna manera, a la creu triomfa la veritat. Quan Jesús curava malalts expressava l'amor del Pare envers el malalt, la persona que sofreix. Jesús estimava curant, alliberant, instruint. Per a molta gent Jesús era algú que els feia bé, però no arribaven a captar l'essència de Jesús, l'essència de Déu. ¿Qui és Déu? I qui som nosaltres per a Ell? Déu és amor i Déu ens estima. Però moltes vegades Déu es converteix en algú que m'ajuda, a qui instrumentalitza. A la creu Jesús es manifesta com aquell que és pur amor, amor sense límits. Jesús en aquell moment no està curant a ningú, no està dient cap ensenyança particular, no allibera cap posseït; en aquell moment Jesús simplement està sofrint, està sofrint per fidelitat a la missió que el Pare li ha encomanat. Jesús està perdonant i estimant aquells que no mereixen, en absolut, ser estimats. Està manifestant que hi ha una força més poderosa que la mort, que és l'amor. D'aquesta manera, el missatge

de Jesús es fa molt més patent a la crucifixió, a la creu. I d'aquesta manera es compleix el que Jesús diu al final: "Jo he vingut com a testimoni de la veritat".

I, de fet, la veritat que apareix a la creu desemmascara tota la mentida que l'ha portat a la creu, desemmascara la hipocresia d'un sacerdot que es considera que serveix a Déu i, en realitat, s'està servint a si mateix i als seus interessos de poder. Desvela la manca de justícia del poder polític que governava en aquell moment. Desvela la covardia dels seguidors de Jesús. Desemmascara la crueltat de la gent humil que, cansats de ser explotats i humiliats pels seus caps, es divertien torturant a un home més feble que ells, com faran els criats i els soldats amb Jesús. Es desemmascara, realment, tota la immundícia humana, encara que apareixen alguns casos bons en la passió, que seran les dones seguidores de Jesús que, amb el seu silenci però amb la seva presència, estan al seu costat, que l'estimen; no poden fer res per Ell però estan amb Ell, no s'amaguen, no s'escapen, estan al seu costat. Hi ha una mica d'humanitat i de bondat malgrat el poder formidable del mal. Hi ha amor, hi ha bondat. Però, sobretot, a la creu es manifesta aquest amor immens, infinit; i és real aquest amor. Jesús l'està vivint, està morint amb aquest amor.

La mort de Jesús, doncs, vista des del Nou Testament, és el sacrifici agradable al Pare, és l'ofrena que l'home pot oferir al seu Déu. En aquell moment, els sacrificis del temple ja no tenen raó de ser, perquè allò que de veritat agrada a Déu és el nostre amor i la nostra correspondència al seu amor, i això s'ha donat en Jesús.

I, a la vegada, la creu de Jesús, com ens diran sant Joan i sant Pau, és l'expressió de l'amor de Déu a l'home. No és només l'ofrena de l'home a Déu sinó sobretot l'amor de Déu a l'home, perquè en la creu de Jesús Déu manifesta que ha

optat per nosaltres d'una manera radical. Confessant a Jesús com el Fill de Déu, com el Fill del Pare, estem confessant que Déu ens ho ha donat tot en el seu Fill. No hi ha res que estimi més un bon pare o una bona mare que al seu propi fill. Donar el fill és donar-ho tot. En el cas de Jesús és molt més. No podem imaginar el lligam entre Jesús (el Fill) i el Pare. És tan fort que per a la nostra fe és l'únic Déu. El Pare entrega el seu Fill a la humanitat a fons perdut i no pren al Fill quan la humanitat el crucifica, com si quan estigués a punt de morir hagués dit al seu Fill: *Mira, ves-te'n d'aquí i puja amb mi. No. Jo he donat el meu fill. Feu el que vulgueu amb Ell.* Però precisament fent el que vulguem amb Ell, matant al Fill, és com el Pare pot expressar el seu amor radical per nosaltres i ens pot salvar perquè el Fill assumeix això, allò que ningú no podia assumir, el nostre pecat, el nostre mal.

D'aquesta manera, doncs, s'acompleix el que havia dit Caifàs: "Cal que un home mori per tot el poble", encara que ell no ho havia dit en aquest sentit que li donarà sant Joan. Com he dit al començament, per a Caifàs és una frase que simplement és manipuladora, per convèncer els altres membres del Sanedrí: *Eliminem Jesús perquè tota la nació perillarà, ja que el volen coronar com a rei d'Israel, i vindran els romans i ens destruiran.* En la ment de Caifàs no és simplement això, no. *Si el proclamen Messies ens hem de situar davant de Jesús d'una manera que tota la nostra visió de Déu ha de canviar.*

Però sobretot em vull centrar en el significat pro-

fund i salvador de la mort de Jesús, del qual hem parlat ja. També sant Pau ens dirà que amb aquest sacrifici de Jesús, amb aquesta entrega de Jesús al Pare, nosaltres hi som inclosos i, per això dirà a la carta als Romans: *Oferiu els vostres cossos, oferiu-vos com una víctima viva, santa i agradable a Déu.* Aquest és el sacrifici autèntic. El cristià està dins la vida de Jesús. Jesús a la creu ens integra dins la seva pròpia existència, dins la seva pròpia entrega. Jesús no és simplement un que s'entrega al Pare; s'entrega en nom de tots nosaltres. Nosaltres som el seu cos i, per tant, s'entrega al Pare en nom nostre però inclou la nostra entrega, el nostre amor en la seva pròpia. I això és l'autèntic sacerdoci cristià. La meua vida, en la mesura en què jo vull viure-la en fidelitat, en abandó a Déu, en amor als altres, a costa meua, és sacrifici agradable al Pare, és el sacrifici de Jesús, és la lloança i l'amor que l'home pot oferir al seu creador: correspondre a l'amor amb el qual ha estat estimat.

L'EXPERIÈNCIA DE PINTAR

NATI CRESPO

Primera de tot, voldria donar les gràcies per l'oportunitat que se'm dóna de compartir la meua experiència com a pintora. Reconec que en un primer moment vaig rebre la proposta com a un compromís incòmode i pesat. Normalment pinto, no parlo de pintura. A més, fer-ho implicava al·ludir a la relació que la pintura té amb la meua vivència de la fe. Una relació que sempre he sentit com a inqüestionable, però que era quelcom purament experiencial. El que se'm demanava m'ha obligat a reflexionar, a posar paraula i dono les gràcies per això.

Respecte als orígens de la vocació, dir que la meua primera il·lusió era ser metgessa. No vaig obtenir la nota de la selectivitat necessària per accedir a la facultat de medicina i em vaig veure obligada a cercar una altra alternativa. Així és com vaig optar per fer Belles Arts. Un escull estudiar això o allò en funció de la pròpia personalitat i interessos. Avui m'adono que allò pel que has optat i al que dedicaràs temps i atenció va configurant, al seu torn, una manera de ser i d'estar a la vida. En el meu cas, pintar ha implicat donar espai a la introspecció, a la cerca solitària, anar a l'encontre de "quelcom" inefable que et crida, t'excedeix i davant del que només pots rendir-te mentre poses mans a l'obra. És en aquest punt on sento que pintura i espiritualitat es troben. Ambdues comparteixen la mateixa disposició interior.

Per fer-ho intel·ligible intentaré concretar algunes actituds que tant la pintura com la fe tenen en comú. En primer lloc, ambdues són fruit de l'amor, de l'enamorament. Un enamorament que com a tal, genera entusiasme, oblit de si per anar a l'encontre de l'ALTRE (el Déu inefable o la imatge intuïda, endevinada –mai vista del tot– d'una pintura) que et crida i requereix de la teua participació per arribar a SER. Un enamorament que, a més, demana, ineludiblement, compromís. L'opció del cor d'endinsar-se en una aventura que ningú no pot viure per tu. W.H. Murray en "L'expedició escocesa a l'Himàlaia" ho descriu així:

Fins que un no es compromet, hi ha vacil·lació, l'oportunitat de fer-se enrere, sempre una espècie d'ineficàcia. En relació amb tots els actes de la creativitat hi ha una veritat elemental, la ignorància de la qual acaba amb innumbrables idees i plans esplèndids. I és que és en el moment en què un es compromet definitivament, quan la Providència també es posa en marxa. Llavors, succeeixen tot tipus de coses que ajuden a algú que d'una altra manera mai no haguessin succeït.

Per la meua part, sempre he sentit que tant la pintura com la fe són quelcom que "et succeeix", més que quelcom a "fer". La naturalesa d'ambdues radica en una actitud receptiva, d'acollida. Paradoxalment, el més difícil és aquella passivitat. Abandonar-se, fer-se disponible al buf de l'Esperit en la fe, a la musa inspiradora en la pintura. Renunciar a ser actor protagonista per convertir-se en simple instrument. Frases com: "Heus aquí l'esclava del Senyor, faci's en mi segons la teua paraula", "...però que no es faci el que jo vull, sinó el que tu vols" resumeixen la disposició que mou una i l'altra. Antonio López comenta respecte a l'escultor Giacometti:

Hi ha una cosa en Giacometti que m'impresiona molt i és la sensació de l'inevitable. Recordo haver llegit quelcom que li va ocórrer: les figures cada vegada se li anaven quedant més petites; estava espantat, però no ho podia remeiar, se li anaven empentint fins gairebé desaparèixer. A mi això em sembla molt impressionant. Aque-

lla falta de control, aquell lliscar-se, encara que no ho desitgis, fins el fons, fins el més abismal, sense defensar-se.

Sense defensar-se, renunciant (quelcom que costa tant!) a controlar, a la seguretat que dona saber per on trepitges. Per a mi cada pintura/dibuix és un acte de fe, un posar-se en camí cap a un lloc per al que no tinc mapa de ruta. Només l'anhel d'assolir amb el pinzell, el llapis, una imatge que difusa però intensament, se m'insinua dins. "De noche iremos a buscar la fuente. Sólo la sed nos alumbró" (Sant Joan de la Creu). Cada vegada que en aquella recerca he fet el que m'era possible fer amb les meves mans, quelcom que no depenia de mi, que arribava de fora, apareixia de sobte per concloure l'obra. No obstant, aquesta influència ja no

serveix per a la propera vegada. S'ha de ser humil, tenir confiança, avançar. L'ajuda sorgeix en el camí.

Per últim, voldria referir-me a l'aspecte contemplatiu de la pintura. Sóc el que es diu una pintora del natural. L'observació directa del tema (un paisatge, un rostre, un objecte quotidià) és el detonant. La realitat que capten els meus ulls em llença a una realitat més àmplia. Jo tinc amb el tema una relació apassionada, si no, no puc treballar. No tinc capacitat de distanciament, però a la vegada desitjo respectar el que pinto. El meu treball ha de ser el reflex d'una contemplació apassionada però no manipuladora. El resultat no és mai la realitat. La mirada més neutral i neta sempre està impregnada de la substància individual del que mira. La imparcialitat no és possible, però la meua voluntat és que aquella impregnació no alteri l'essència de l'objecte. L'important és que aquella experiència visual, emocional, mental que visc mentre pinto, passi a l'obra. L'espectador de l'obra ha de veure l'objecte com jo el vaig veure, però a la vegada deixant-li un espai ampli per a ell. Tot això no és deliberat, transcorre en l'espai en ombra de la psique.

Acabaré aquesta exposició amb una anècdota referida a Goethe que sempre

m'ha agradat i en la que apareixen aquests tres ingredients que, per a mi, nodreixen la pintura i la vida de fe: el temps, l'amor i la disposició atenta a la Revelació, al Misteri.

En la seva joventut Goethe va tenir una experiència de visió imaginativa a la catedral d'Estrasburg: després de passar-hi diversos dies observant-la i dibuixant-la des de diversos angles i fins i tot pujant a la seva torre per curar-se del vertigen que patia, va fer saber a uns amics que l'edifici estava incomplet. Sorpresos, aquests li van preguntar com podia saber-ho. En consultar els plànols originals, van corroborar que tenia raó. El van inquirir sobre qui li ho havia dit, i Goethe va contestar que havia estat la pròpia catedral: "La vaig observar durant tant de temps, amb tanta atenció, i vaig posar-hi tant d'afecte, que va decidir revelar-me el seu secret patent".

LA MÍSTICA DE LA PALABRA

LA MÍSTICA DE LA PALABRA

JOSEP OTÓN
SAL TERRAE 2014.

En Josep Otón és conegut de la nostra revista per l'article-entrevista que li vam dedicar (nº 240, pp.42-45) en ocasió d'una conferència a Pompeia l'any 2012 sobre el seu llibre *El Reencantament Postmodern*, la tesi del qual és que la nostra societat ja no és secularitzada sinó religiosa, en recerca desordenada d'experiència espiritual.

L'autor és doctor en Història, coneix molt bé La Bíblia i dona classe a adolescents en un institut de Cornellà, per la qual cosa té la virtut d'explicar de manera molt entenedora les realitats fondes i complexes de l'espiritualitat.

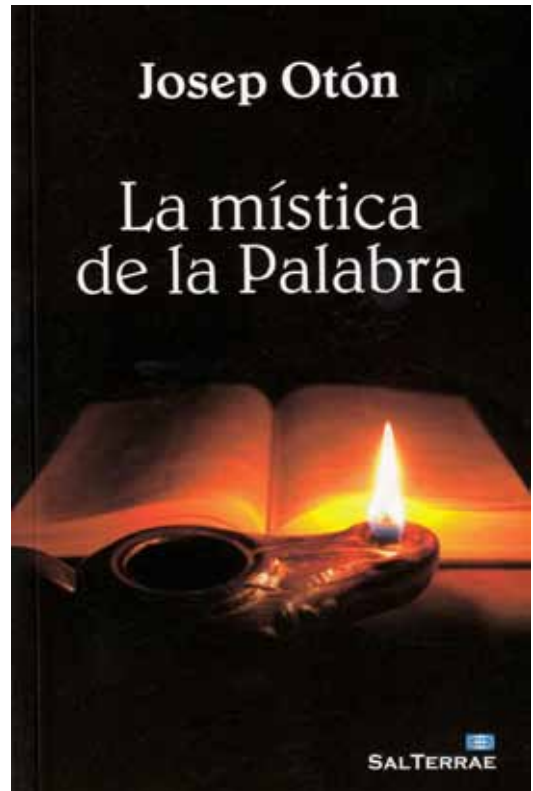
El llibre parteix de la Bíblia i intenta entreverar el seu missatge amb la realitat quotidiana. En el pròleg l'autor remarca l'aparent contradicció entre els termes *Mística* i *Paraula*, com si la mística apuntés a la Realitat Misteriosa que no es pot verbalitzar i la Paraula ho fes a les realitats concretes i descriptibles.

La mística cristiana és la mística de la Paraula. Déu s'ha encarnat, s'ha fet història concreta i, per tant, s'ha de narrar, s'ha de relatar amb paraules, imatges i gestos. L'experiència més alta de la mística cristiana està sempre lligada al realisme de Jesús de Natzaret i les seves actituds, per això, el primer criteri d'autenticitat de l'experiència mística cristiana és el comportament.

És en aquesta línia que aquest llibre narra la presència de Déu en les coses

humanes i senzilles. A través de 59 termes, que van des del *manà* a la *perla*, del *desert* al *perdó*, passant per la *crisi*, el *dejuni* o el *vent*... A vegades, són parelles de termes com *astúcia* i *senzillesa*, o *veritat* i *veritable* o *innocència* i *ingenuïtat*, on l'autor fa gala de la seva capacitat per al matís i la precisió. Tots els temes fan referència a l'experiència bíblica i a la nostra personal que es va il·luminant amb el comentari de l'autor.

En suma, un llibre que pot reposar a la tauleta de nit per a la meditació quotidiana o romandre en la nostra estanteria per preparar catequesis o classes.

**«...tant com és un home davant Déu,
tant és, i no pas més...»**

Admonició 19

(Sant Francesc d'Assís)